ISSN 0132—0726

Піонерія

Січень ★ 1979

Свято єднання біля пам'ятника дружби народів, спорудженого в Городнянському районі Чернігівської області на кордоні трьох республік — Росії, України, Білорусії.

Фото І. КРОПИВНИЦЬКОГО.

№ 1
(663)
★
СІЧЕНЬ
1979

Піонерія

ЩОМІСЯЧНИЙ ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ
ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ
ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА

ВИДАЄТЬСЯ
з 1 ЖОВТНЯ
1923 РОКУ.
★
ВИДАВНИЦТВО
ЦК ЛКСМУ
«МОЛОДЬ»
м. КИЇВ.

Валентин БИЧКО

НАША ДРУЖБА ПРЕСЛАВНА

Світлі й чисті берізки
Гомонять на галяві,
Споконвічно російські
Ці подруги біляві —
Волги відсвіти-бризки,
Неба сріберні блиски,
Наче легіт, ласкаві...

А до них підбігають
Яворці українські
І нараз потрапляють
Ув обійми сестринські.
Рясноних'я безкрає
Їх так ніжно торкає,
Як вуста материнські.

Біля хат між садами
Різнобарвлені ізби.
Над віконцями рами,
Мов наспівані — різьби.
А столи всі з хлібами,
Золотими медами —
Тільки трапився гість би!

Серце лункоголосе!
Люди повні відваги.
Устають хмарочоси —
Голубі небосяги.
Клени Жовтня — не осінь —
Розбагрянені стяги!

Пломеніє крилато
В сонці кожне віконце.
Гріє в будень і в свято.
Та жаркий же вогонь цей! —
Можна й долю кувати...
Брат до брата йде з хати:
— Ти позич мені сонця!

Барви всі, що в красі є —
Наша дружба преславна.
Україна й Росія
Поріднилися здавна.
І ясніє, і діє
Всіх народів надія —
Наша вірність незбавна.

Височієм під небом,
Дужі коренем-глибом,
Ми частуємось хлєбом,
Завжди ділимось хлібом.
А між нами ні гребель...
Ми з однакових стебел,
Наші зерна — на вибір!

І у пушкінськім слові,
І в шевченковім слові
Вчаться рідної мови
Наші діти чудові.
Вчаться правди й любові
У партійному зові,
Де слова веселкові.

Все одне в нас — наш Ленін!
Щастя в праці злилося.
Наші луки зелені —
Розливне дзвінкоросся.
На гербі й на знамені —
Наші ранки черлені,
Наше спільне колосся!

© «Піонерія», 1979 р.

ПЕРЕЯСЛАВЦІ

СЛІДАМИ ІСТОРІЇ

Біля старого глобуса завжди юрмляться школярі. За допомогою його де тільки не побували вони!

І на Байконурі, звідкіль вирушали у далекі зоряні світи космонавти. Разом з мужнім екіпажем атомохода «Арктика» штурмували віковічну кригу Північного полюса. Пробиралися крізь нетрі Уссурійського краю, де на кожному кроці на них чатували тигри, ведмеді, дикі кабани.

Шкільний глобус допомагав юним фантазерам і мрійникам із Переяслав-Хмельницької середньої школи № 2 здійснити кругосвітню подорож на каравелах Магеллана. А в подорожі по місцях битв Богдана Хмельницького з польською шляхтою школярі обійшлися без нього. Бо не треба їм було далеко ходити. Та й школа стоїть на вулиці Московській. По ній колись у супроводі ескорту козаків їхали російські посли на Велику раду. А поруч і теперішня площа Возз'єднання. Тут 8 січня 1654 року гетьман Богдан Хмельницький звернувся до народу:

«Зібрали ми сьогодні раду, щоб вибрати собі государя, якого самі схочете... Перший цар турецький. Другий — хан кримський. Третій — король польський. Четвертий — цар Великої Русі, православний... Вибирайте».

— Волимо під царя Московського! — загула площа тисячами голосів.

— Хай буде так! — мовив гетьман. — Нехай наша дружба з Великою Руссю буде тісна й нерозривна довіку!..

На честь цієї знаменної події в місті споруджено монумент — дві жінки, як дві сестри. І вродою, і гордовитою поставою схожі між собою. Урочисті, як і сама історична подія, — вони уособлюють минуле і нинішнє нерозривне братерство двох народів, які входять до багатонаціональної радянської сім'ї.

Задумали школярі побувати на тих місцях, де водив козацькі полки Богдан Хмельницький, подивитися, як змінилося життя людей за радянських часів, записати пісні про щасливе сьогодення.

Юні туристи відвідували села Переяславщини. Спершу побували на будівництві пристані Переяслав-Хмельницький. Виконроб Євген Петрович Василець розповів про будову десятої п'ятирічки. Вона незабаром стане до ладу. І тут швартуватимуться пароплави і швидкокрилі «ракети».

Потім вирушили туристи в села Чирське, Гайшин, Гребля. В поході зустрічалися з передовими виробничниками. Микола Павлович Нижник розказав про сучасне господарство, про те, як у післявоєнний час з руїн піднімали вони колгосп.

Побували піонери і в селі Нові Циблі. Воно справді нове. Старе село опинилося на дні Канівського моря. А Нові Циблі збудовані на новому місці. Тут все, як у місті. Вулиці покриті асфальтом. Дівчатка й хлопчики йдуть до школи тротуарами, що прокладені по всьому селі. В Нових Циблях чудовий клуб, куди після роботи збираються молоді трудівники на заняття гуртків художньої самодіяльності. А штангісти, боксери, волейболісти поспішають у першокласний спортзал.

Зустрічаючись із робітниками й колгоспниками, піонери побачили, які великі зміни відбулися в житті Переяславщини.

ДОБРЕ, КОЛИ ПОРУЧ ДРУЗІ

— Головне наше завдання — одержати в школі міцні знання, — говорить Світлана Пасічник, — отож і прагнемо бути творчими і наполегливими. Насамперед створили актив класу. До нього ввійшли Таня Попок, Емілія Андрущук, Ніна Марченко, Рая Роздобутько. Вони й повели за собою інших. Та легко сказати «повели». А насправді довго довелося поморочитися з деякими. Як, наприклад, з Ігорем Палатним. Що тільки не робили. Взялися допомагати в класі — він і слухати не хоче, хотіли вдома з ним працювати, так його хоч прив'язуй до столу. А якось перед Новим роком у школі з'явилась людина: невеличка на зріст, в широкій кумедній накидці, а на ній — вишиті навхрест дві піки, за поясом — кинджал. Всі учні здивовано перезирались: «Хто такий?» Аж потім вияснилось, що це на шкільний маскарад прийшов Ігор Палатний. Ой, і сміху було на вечорі!

Отоді й народилася в піонерів думка: залучити Ігоря до художньої самодіяльності. Дехто казав, що йому цього тільки й треба. Але знань від нього тоді не ждіть...

Однак побоювання були марними. Це тільки мобілізувало Ігоря. Він із задоволенням став ходити до школи, серйозніше взявся за навчання. В журналі замість двійок почали з'являтися четвірки.

А Анатолію Даниленку у навчанні спорт допоміг. Хлопець відвідує секцію веслування на каное та байдарках. Його друг Сергій Іванов — секцію важкої атлетики. На зборі загону піонери заявили їм:

— Хочете займатися спортом, треба й з математикою подружити. Бо спортивні заняття — винагорода за успішне навчання. Щоденники перевірятимуться тренерами.

Хлопці правильно оцінили обстановку. Знайшли час для поглиблених занять, на уроках стали уважніші. І тепер вони можуть похвалитися успіхами не лише у спорті...

Не менше довелося попрацювати й піонерам із сьомого «В» класу. В їхньому загоні Віктор Кодаш часто хворів, а учень був слабенький. І хоч далеко живе від школи Віктор, друзі приходили до нього щодня, пояснювали домашнє завдання. Не дали відстати.

А як було із Сашком Аврамичем?

— Ми допоможемо тобі, Сашо, — пропонували ліньківатому однокласнику друзі, — давай залишимось після уроків.

Але його тільки й бачили. Він хапав портфель і чимдуж мчав додому. Та якось прийшли до нього піонери й побачили... А Сашко якраз малював, випалював. І вирішили обрати його редактором стінгазети «Пилосос». Олександр відразу відчув й свою відповідальність за шкільні справи, вболівав за них, отож і сам став вчитися краще.

В школі було оголошено ударний тиждень по збору металобрухту на тепловози для БАМу. Між класами почалось змагання за звання «Ударник тижня». І бачать семикласники — їх інші класи обганяють. «Що робити?» — стали радитись піонери. Тоді Сашко знайшов поламаний триколісний дитячий велосипед, відремонтував його, приладнав стару балію і вийшов візок. Ним почали семикласники звозити металобрухт, і так вийшли на перше місце.

— Кому хочеться пасти задніх? — кажуть п'ятикласники, — тому всі старалися встигати скрізь. Збирали металолом, макулатуру, ходили з концертами до шефів й після уроків залишалися з Анжелою Джурбаєвою. Дівчинка мови української не розуміла. Важко було їй вчитися, та на допомогу прийшли однокласники, і вона знає тепер українську, як і свою рідну, узбецьку мову.

Нині п'ятикласники турбуються про свою новеньку подругу росіянку Марину Іванову. Вона недавно з батьками переїхала до Переяслава. Нелегко Марині, але поруч хороші друзі. Вони роблять усе, щоб дівчинка відчула красу української мови, полюбила її. Особливо старається Таня Носач. Дівчатка разом за партою сидять, разом і уроки готують.

Юні переяславці беручкі та ініціативні. Їх часто запрошують робітники ефіроолійного радгоспу-заводу.

Це господарство спеціалізується по вирощуванню й переробці м'яти. Її тут цілі плантації. І піонери допомагають доглядати: знищують бур'яни в міжряддях, проріджують, розсаджують. Потім зривають це духмяне зілля і з нього виготовляють ароматну слію. Йде вона на виготовлення цукерок та інших кондитерських виробів. Отож, коли будете ласувати м'ятними карамельками, знайте, там є часточка праці і юних переяславців.

НЕСПОКІЙНІ СЕРЦЯ

І не тільки на полі чи в цехах фабрики зустрінеш переяславців, вони проводять велику тимурівську роботу, розшукали чимало ветеранів війни і праці, які потребують уваги й допомоги. Довідалися, що на Смоленщині живе учасник Великої Вітчизняної війни Іван Антонович Лосєв, який у 1943 році визволяв Переяслав-Хмельницький і нині потребує лікування. Тепер щоліта Іван Антонович приїжджає до Переяслова поправити своє здоров'я. Як рідного провідують його піонери. Запрошують на «Зірницю», що відбулася в Германовому лісі.

Юнармійці провели спочатку конкурс пісні і строю. Потім ходили по азимуту, долали різні перешкоди, але головним був «бій» за висоту. А після —солдатська каша. Ніхто з кашоварів не отримав оцінки нижче «п'ятірки».

— Давно не їли такої смачної каші з салом! — смакувало журі.

Бо й справді смачно вміють готувати юні переяславці. Той, хто був на шкільному фестивалі дружби, скаже вам це.

Та спочатку було чимало клопоту з національними стравами. А виручила завуч Віра Василівна. Вона підказала дівчаткам:

— А ви хіба забули, що у нас в місті є ресторан «Дружба»?

Дівчатка мерщій до шеф-кухаря. Вийшло все дуже добре. Чого тільки не було на святкових столах! І українські пампушки, і російські пельмені, чай із тульського самовара, білоруські драники, узбецький плов. Грузинські, молдавські, прибалтійські страви...

Прийшли на свято робітники зі швейної фабрики, з фабрики художніх виробів, росіяни, киргизи, латиші, естонці... Всі дякували, бо ніби у відпустці побували і пригощалися домашніми стравами.

А що за свято без танців і пісень?! Грає духовий оркестр. Гості і юні господарі кружляють у танцях. Линуть мелодії пісень. Співають різними мовами.

...Ось так, великою дружньою сім'єю живуть юні переяславці. Вони нагадують альпіністів, які підкоряють гірські вершини. Хоч інколи доводиться й важко, але всі йдуть. Відстав хтось — товариш рюкзак піднесе, спіткнувся — підтримає рука друга. Для дівчаток й хлопчиків з Переяслав-Хмельницької середньої школи № 2 цей шлях — до вершин науки.

В сиву давнину, розповідає легенда, на річці Трубіж з'явилися орди печенігів. Вони загрожували спустошливою війною. Але руські сміливці, щоб не проливати кров, запропонували влаштувати поєдинок воїнів, і цим вирішити битву. Син кожум'яки зійшовся у двобої з найдужчим печенігом і переміг його — «перея славу». Від того й назва міста пішла — Переяслав.

Сьогоднішні дівчатка й хлопчики з другої школи, як і їхні прадіди, віддано люблять своє місто, з честю підтримують славу правофлангової дружини, рідного Переяслава.

Б. КРАВЧЕНКО.

Київська область.

Монумент у Переяславі-Хмельницькому на честь возз'єднання України з Росією.

ПОДВИГ КОМСОМОЛЬЦЯ

Мабуть, немає в нашому районі людини, яка б не знала про подвиг комсомольця Петра Ходневича.

Цей скромний, веселий юнак був трактористом, таким як його товариші.

Кажуть, героями не народжуються. Це так. Нічого героїчного, здається, в Петрові не було. А коли на полі виникла пожежа, він, не задумуючись, кинувся у вогонь і врятував лан пшениці.

Обгорілого юнака привезли в лікарню. Та, на жаль, серце не витримало — Петра не стало.

В селі, де він народився і виріс, встановлено погруддя. Для нашої молоді подвиг комсомольця Ходневича є прикладом відваги і комсомольської мужності. Той лан тепер називають люди Петровим. І кожен з молодих механізаторів вважає за велику честь трудитися на ньому.

І тому він завжди вчасно зораний, засіяний — оброблений гарно, якісно. Бо хто працює на Петровім лану, завжди пам'ятає, що трудиться він за себе і за Петра.

Найкращим трактористам нашого району та області щороку присуджуються премії імені комсомольця Петра Ходневича.

Галина ГАВРИЛОВИЧ,
учениця 8-го класу Бродницької школи,
Ровенська область.

---

55 років тому, 23 січня 1924 року, Всесоюзній піонерській організації присвоєно ім'я Володимира Ілліча Леніна.

Піонери нашої країни з честю носять це дороге ім'я. Воно з ними завжди і всюди й допомагає виховувати в собі любов до праці, наполегливість у виконанні заповіту Леніна: Вчитись! Вчитись! Вчитись!

НАШ «БУРЕВІСНИК»

У нашому місті при дитячому секторі Палацу культури імені В. І. Леніна працює клуб радянсько-болгарської дружби з гордим найменням «Буревісник». Існує він одинадцять років.

Трудящих Кіровоградської області і Толбухінського округу НРБ поєднує давня дружба. Захотілося й українським дітям написати зарубіжним ровесникам, розповісти їм про піонерські справи. Так і зав'язалася дружба з болгарськими хлопчиками і дівчатками.

Роботою клубу керує рада, до складу якої входять Сергійко Рибкін, Жанна Каряка із середньої школи № 2 та Андрій Казаков із школи № 6.

Хлопчики і дівчатка, листуючись зі своїми ровесниками, багато цікавого довідуються про життя болгарських революціонерів-патріотів, піонерів-героїв, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни.

Зібрані матеріали, малюнки, фотографії, сувеніри, книги, надіслані друзями, зберігаються у кімнаті радянсько-болгарської дружби.

Наші знання про братню країну поглибила вікторина «Септемврійче-30», присвячена річниці піонерської організації ім. Георгія Димитрова. За активну участь у ній клуб «Буревісник» було нагороджено почесним листом окружного комітету комсомолу м. Русе.

Стали традицією наші зустрічі влітку. Болгарські діти приїжджають на берег Кременчуцького моря до піонерського табору «Дружба». Тут ми купаємося, загоряємо, знайомимо своїх друзів з визначними місцями нашого степового краю. Від'їжджаючи, друзі везуть із собою сувеніри, виготовлені руками радянських дітей: випалювання по дереву, вишивки...

Тісні контакти у нас і з клубами «Дружба назавжди» міста Габрова, «Дунайський вінок» Будинку піонерів м. Русе.

Чимало цікавих і корисних справ на рахунку юних інтернаціоналістів. Ми плануємо провести вікторини і бесіди про братню країну, зустрічі з ветеранами війни, які визволяли її від фашистських загарбників... Все це ще більше зміцнить нашу дружбу.

Анатолій ВЕНЦКОВСЬКИЙ,
учень 8-А класу середньої школи № 2,
член гуртка юнкорів при Будинку піонерів і школярів.
м. Світловодськ.

ПАРКИ ПІОНЕРСЬКОЇ СЛАВИ

Наше місто на Дніпрі у риштуваннях новобудов. Але нові житлові масиви ще не озеленені. На засіданні міського штабу «Тимур» було вирішено: «Створимо на нових масивах комплекс піонерської слави — закладемо парки і назвемо їх іменами піонерів-героїв Дніпропетровщини».

Штаб звернувся із закликом до всіх юних ленінців міста вийти на суботник. І ось у визначений день делегації від усіх піонерських дружин Дніпропетровська взялися до роботи.

Того дня юні ленінці розбили п'ять скверів і назвали їх іменами відважних піонерів: Васі Нарчука, Шури Мірошниченка, Колі Слєпкова, Володі Білаша, Івана Гусака та Альоші Джуджі.

Вирішили також у кожному сквері побудувати пам'ятник. Кошти на них заробити самим.

З цією метою міський комітет комсомолу відкрив рахунок № 70013 в Державному банку.

Піонерський загін 7-А класу середньої школи № 73, який влітку і восени працював у радгоспі, найперший зробив переказ на цей рахунок. Приклад семикласників наслідують і інші загони юних ленінців.

Михайло КУЛІШЕНКО,
голова міського штабу «Тимур».
м. Дніпропетровськ.

ЗАГОНИ НА МАРШІ

СТАЛИ ДРУЗЯМИ

Як гребля гідростанції перегородить Дністер біля Ожева, то сусіднє з нами село Непоротове опиниться на дні водосховища. Тому непоротівці переселяться в наше село. А щоб дітям новоселів було де вчитися, в Михалкові будівельники зводять велику школу. В неї перейдемо і ми.

Наші піонери вже тепер стараються зробити територію нової школи привабливою і красивою. Будівельники тільки закінчили зводити стіни, а навколо вже зазеленіли каштанові алеї, клени. Спланувати посадки нам допомагав бригадир будівельників Микола Іванович.

Якось прийшли подивитись на свою нову школу дівчата й хлопчики із Непоротова. Ми познайомились з ними. Вони образились, що ми не запросили їх саджати деревця.

Один із шестикласників нашої школи весело сказав:

— Не сумуйте, роботи вистачить усім. Ось давайте разом посадимо шкільний сад.

Всі школярі радо зустріли таку пропозицію.

Другого дня делегація піонерів направилась до директора радгоспу «Україна» і попросила виділити ділянку для саду й дати саджанців яблунь, груш та інших фруктових дерев.

В призначений день на ділянці зібрались піонери трьох сіл. Настрій у всіх був веселий, швидко розібрали заступи, саджанці і взялися до роботи. Наш загін працював поруч з непоротівськими піонерами. Спочатку вони трудились не гірше від нас. А потім, видно, робота їм надокучила, і вони вирішили порозважатися, стали вигадувати дівчаткам прізвиська.

Дівчатка наші образились, а хлопчики обурились. Вони попередили гостей, що не будуть з ними розмовляти, якщо ті зневажатимуть дівчаток, бо в нас так не заведено. Наші однокласниці — хороші товариші й друзі.

Ми думали, що після суперечки непоротівці не прийдуть більше. Але вони прийшли. Ми з ними помирились і стали друзями.

У шкільному саду понад дві тисячі дерев. П'ятсот з них посадили піонери нашого загону. Цей сад можно назвати садом дружних. Адже він допоміг подружитись піонерам трьох сіл, які незабаром навчатимуться у новій школі.

Світлана РАДЕВИЧ,
учениця 7-го класу Михалківської школи.
Чернівецька область.

Малюнки
А. ЧЕКАНЮКА.

Дружба це мегоброба

— Хто з України? Хто приїхав з Сокола? Це ми — з Асуреті! — почули вони, ледь ступивши на перон, і завмерли з подиву.

Зустрічало їх чимало людей з квітами, ялиновими гілками. Незчулися, як потрапили у полон до веселих, збуджених, радісних хлопчиків і дівчаток. Усміхнені дорослі терпляче очікували своєї черги привітати їх. 12 українських школярів були одразу ж «розібрані» по автобусах. Поспішали до смерку дістатися селища. Але все ж одну зупинку зробили, запросивши гостей вийти:

— Подивіться, генацвале, це наше, а відтепер і ваше Асуреті.

В улоговині, увсебіч захищене горами, ніби в надійних обіймах, розташувалося селище. Здавалося, ніби ці незвичні будинки з пласкими дахами подають один одному невидиму руку, допомагаючи здиратися нагору, поступаючись місцем для доброго сусіди. Сутеніло. Як не поспішали, ніч обігнала — в горах сутінки спадають раптово. Та темряви не було. Селище чомусь не спало, в кожному будиночку світилося. Асуреті чекало... Було 5 січня 1972 року.

Малюнок М. СЕВЕРИН.

А почалася ця історія так. В сокільській восьмирічці готувалися святкувати 50-річчя утворення Радянського Союзу. Вирішили: у грудні провести фестиваль республік. Кожен клас мав познайомити інших з якоюсь республікою. І за цей час краще дізнатися про її історію та культуру, економіку та фольклор. Добре вивчити, що співають, як танцюють, національні страви, одяг...

В 8-А, випускному класі, довго сперечалися. І та республіка вабила, інша — також.

Були голоси за Молдавію: зовсім же поруч. В Могилеві-Подільському міст через Дністер. З одного боку написано: «Міст дружби». Невеликий міст, за хвилину пройдеш, а там така ж табличка, тільки вже «Подул приетенией». І одразу висока, вузька стела: «МРСР» великими літерами. А за нею молдавське село Атаки.

— Ні, це зовсім просто. Дружба в нас споконвічна з ними. Про це кожен розповість. Нам треба щось важче, складніше, — рішуче відказали ентузіасти.

— Ой, яка гарна, дивна назва! «Асуреті», «Кахетія!» — раптом вигукнула Оля Лук'яненко, що не брала участі в цих суперечках, занурилась у читання останнього номера «Зірки». — Давайте туди напишемо! Давайте візьмемо собі Грузію!

Запала тиша. Чи то звичка прислухатися до слів старости, відмінниці, загальної улюбленіці Олі, чи й собі замилувалися звучанням незвичних назв.

Лист в Асуреті писали довго. Відповіді чекали нетерпляче. А самі часу даремно не втрачали, з головою занурилися в пошуки. Все, що мало хоч маленьке відношення до Грузії, грузинського, ставало значущим, потрібним...

Не знали ентузіасти з Сокола, що в Тетріцкаройський район, в Асуретську середню школу після замітки в газеті з усіх кінців нашої Батьківщини надійшло понад 800 листів. Як не хотілось юним кахетинцям подружитися з усіма, — це було неможливо. І тепер уже на засіданні ради дружини також запально сперечалися асуретці — який же з цих листів обрати. Нарешті дійшли згоди. Відповідь пішла на Україну. В невідоме село з гордовитою назвою — Сокіл. Бандероль везла новим друзям карту республіки, листівки...

Прочитали лист подоляни. Невимовно зраділи. Зраділи й здивувались. Не інакше, як доля. Не могли ми не зустрітися в житті. Дивіться, скільки однакового. У них класний керівник біолог. У нас — також. До того ж вони обидві Лідії. Лідія Олександрівна Апціапурі, Лідія Іванівна Гензьора...

Листи, все більш детальніші, обганяли один одного. Потроху знайомство робилося широким, розгалуженим.

— Наш радгосп носить ім'я Шота Руставелі.

— Наш — Чапаєва...

— Наш шкільний хор на республіканському фестивалі посів перше місце. Нагороджені срібними й бронзовими медалями...

— Ми дуже любимо свій КІД. Нещодавно до нас приїздив Герой Радянського Союзу льотчик Іван Іванович Ковальчук. Дізнався, як заробляємо ми кошти для поїздки в легендарний Севастополь, вирішив зі своїм онуком приєднатися до нас. Подарував у піонерську скарбничку 200 карбованців. Поїздка була незабутньою. Адже Іван Іванович захищав небо над містом. Там на скелі викарбуване його прізвище...

— Ми дуже любимо національні танці, в нашій школі є навіть вчитель танців.

— Ми захоплюємося мовами. Наш керівник КІДу, Людмила Миколаївна Коцулим, вчителька англійської мови, дуже задоволена нами. А ще захоплюємося військово-патріотичною грою «Зірниця»...

— «Зірниця» — це «Ціускарі»...

Не тільки в 8-А, в усіх класах з підготовкою до свята пожвавилося, завирувало життя. Чудовий вийшов фестиваль, важко й сказати, кому найліпше вдалося перевтілитися, розповісти про братню республіку! Наближався Новий рік. І раптом телеграма з Грузії: 28 грудня. «Запрошуємо на новорічний карнавал».

Спочатку це видалося нездійсненним. Не жарт! Отак зразу. За сотні кілометрів. Правду кажучи, далеко не всі з восьмикласників встигли ще й у Вінниці побувати. Ні, мабуть, вже іншим разом. А, власне, чому — іншим? Звісно, до Нового року вже не встигнуть. А канікули? Їдемо! Ну, не всі. Поки що дванадцятеро. «Зустрічайте!»

Три дні в вагоні тривали нескінченні репетиції. Дарма, що незручно. Олин батько — сільський фельдшер Дмитро Михайлович Лук'яненко — чудовий баяніст. (Як член батьківського комітету входив до делегації) Оля, Люда Сорочинська, Льоня Римар, Галя Шаповал, Ганя Москалюк, Галя Слободянюк, Володя Додишев, Володя Ткаченко, Вітя Тромбошевський, Валя Кобельняк старалися, як перед найвищим іспитом. Щиро допомагали пасажири-грузини, навчали своїх пісень, навіть вірші переклали, щоб подільські учні змогли грузинською сказати друзям, що нашій дружбі судилася не мить — вічна вона.

До речі, нові знайомі підтвердили: правильно Оля з батьком «винайшли» зимовими довгими вечорами грузинський алфавіт. Лук'яненки розшукали всі слова, що звучать однаково російською та грузинською, українською та грузинською. Зіставляли написання. І, уявіть, не помилилися. Тільки двох літер і не знайшли. Це вже тепер батько і дочка можуть читати, говорять і перекладають потроху... А тоді, шість років тому, і це було перемогою...

Для українських школярів асуретці вибачилися перед календарем. 5 січня було повторено новорічний карнавал. Як сподобалися музикальним грузинам українські щедрівки, скільки радості було під час посівання!

Коли заспокоїлися, вийшла наперед Неля Вартанова. Хвилюючись, старанно вимовляючи слова, почала читати. І тут розчулилися подоляни: рідна мова, знайомі до болю слова: «І на оновленій землі врага не буде супостата. А буде син, і буде мати, і будуть люди на землі...»

Барвистий гопак змінився зовсім іншим ритмом. Лезгінку ведуть Сосо Метревелі і Манана Круашвілі, Таріел Гогоберіашвілі та Катино Іносарідзе. А потім чарівна пісня. Гарно співають Додо і Мзія. І ви підспівуйте, Манана, Омарі, Гіві, Тамазі, Морабі — співаємо для друзів!

Три дні гостювання промайнули, як мить. Їх повезли в Тбілісі, показували все. Мовчки постояли всі в Пантеоні біля могили О. С. Грибоєдова, видатних письменників Грузії. Поклали квіти. А назавтра — Мцхета. Були в захопленні від розповідей про древню столицю Грузії. Музеї, галереї, театр.

Повертались додому трохи сумні: рідних людей залишили вони в сонячній Кахетії. І частку свого серця. Розповідям в школі й дома не було кінця.

Тепер асуретці мали приїхати до них. Вже й число визначилося.

«Як я люблю це 13 червня», — писала Олі Неля. Нарешті воно настало. Тепер кахетинських друзів у Могилів-Подільський виїхали зустріти соколянці. Передусім відпочинок і підобідок у «Наддністрянському Артеку». Раділи невимовно, що кахетинцям до серця припало чарівне Поділля. Але ж треба поспішати додому. До спільного дому у Сокіл. Посідали на автобуси.

І теж зупинилися. На півдорозі. В селі Чернівцях біля братської могили. Тут загинув у боях з загарбниками хоробрий син Грузії — Григорій Папіашвілі. Урочиста піонерська лінійка. Плачуть майже всі, коли до подільської землі вдячні нащадки приєднали жменьку грузинської...

Далеко за селом гостей зустріло 15 мотоциклістів. На кожній машині майорить прапор однієї з братніх республік. Дівчинка в колясці — на повний зріст зі смолоскипом у руці.

Назустріч з хлібом-сіллю — все село, всі 608 сімей. Кожному гостеві на згадку — український рушник.

Окремий дарунок для радгоспу в Кахетії: два чудових рушники вишила місцева колгоспниця Ганна Іванівна Політанська. На одному на кінцях два герби — України та Грузії. На другому — два портрети — Тараса Шевченка та Шота Руставелі...

Відтоді поїздки стали традиційними, за право бути в делегації вперто змагалися. Обрати найгідніших ставало все важче й важче. Отож тепер у складах кожної по 50 чоловік. Бо ж долучилися ще й колгоспники. Діти здружили дорослих. Тепер щороку між двома господарствами складаються угоди на соціалістичне змагання. За обсягом виробництва колгосп ім. Чапаєва трохи випереджає. Обидва господарства перевиконують плани по 17 видах сільськогосподарського виробництва. І в Тетріцкаройському Будинку культури — на видноті портрети кавалерів ордена Леніна ланкової Надії Микалінської, доярки Лідії Лисої, голови сільради Віри Ткаченко з Сокола.

Директор Будинку культури Корнел Іванович Горгаслідзе всю війну пройшов з автоматом і баяном, визволяв і Могилів-Подільський. Коли він приїздив на Україну, йому урочисто вручили значок з нагоди святкування 30-річчя з дня визволення Вінниччини від німецько-фашистських загарбників.

Стало традиційним святкувати разом всі видатні події. Подолян запросили на урочисте відкриття нової вулиці, що з'явилася в Асуреті за роки 9-ї п'ятирічки. Українці з саджанцями найкращих черешень поспішали на свято.

На світанку школярки в барвистих українських костюмах вирушили в гори. З оберемками квітів підходили вони до кожного будинку на новій вулиці з рідною назвою «Сокіл». Їм назустріч поспішали гостинні господарі.

Трохи саджанців зберегли. Бо цього разу поїхали ще й в Сурамі, де останні місяці свого життя провела Леся Українка.

Прижилися й тут черешні. Хай щороку рясним врожаєм дякуватимуть друзям за пам'ять, за шану, за любов.

Коли ж у Соколі 5 листопада відкривалася нова школа — колгоспний дарунок дітям, на урочистостях, безумовно, були й друзі з Кахетії.

Тепер сюрприз для них. Поїздка в Миргород, вклонитися прахові Давида Гурамішвілі... Всі грузинські школярі, що гостювали в Соколі, відвідують Вінницю, знайомляться з Києвом. Їх запрошують у сусідні школи, вони запозичили досвід учнівських виробничих бригад у своїх соколянських друзів. Виходили разом на суботники. А оце завжди відпочивають українські школярі на щедрій кахетинській землі.

В одному з альбомів, подарованих асуретцями соколянцям, кожна видова листівка супроводжується класичними висловами, народними, цитатами з «Витязя в тигровій шкурі». Вони старанно написані двома мовами — грузинською та російською.

«Всех богатств добытых лучше — добываньe доброй славы», — пишуть в далеке українське село асуретці.

А що може бути краще братерства, щирої дружби?! Дружба — це мегоброба.

Н. КРУПНІКОВА.

с. Сокіл,
Могилів-Подільський район
Вінницька область.

СВІТ ЗНАНЬ, СВІТ ВАШИХ ЗАХОПЛЕНЬ

Йде урок літератури.
Вірш про Леніна.
Фото Г. ІВАНОВА.

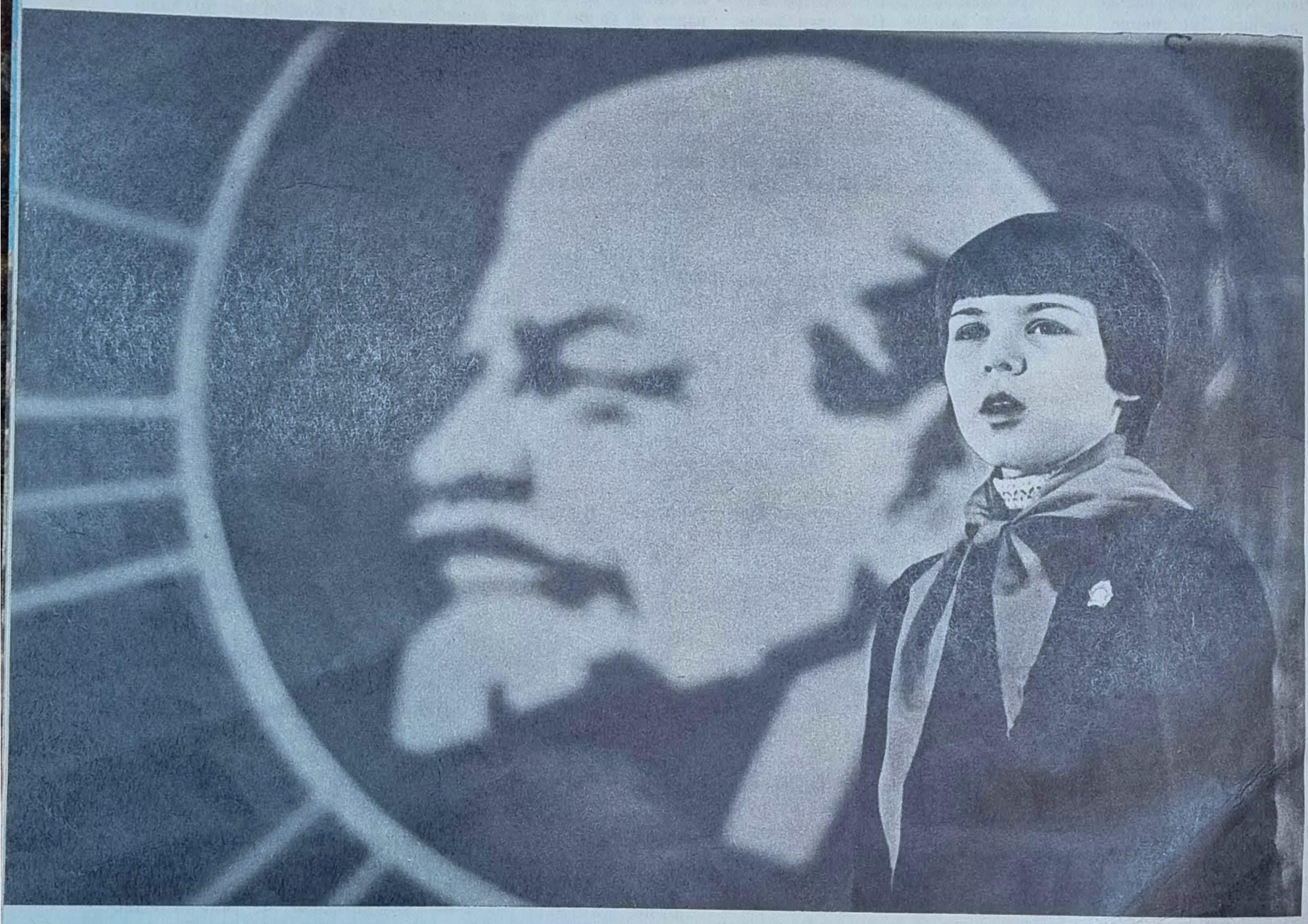

Безліч доріг веде в Країну знань, і кожна з них цікава й захоплююча по-своєму. Підеш одною — приведе вона в науку чисел, чарівних формул. Це вони допомагають людям вести підрахунки, заглянути в космічний простір, прокласти дорогу до зірок. Попрямуєте другою — попадете до чаклунки хімії. І відкриє вона вам дивний, небачений раніше світ речовин.

А скільки розкаже географія, історія, література!.. Кожна з них, коли будете старанні й наполегливі, обдарує вас найціннішим скарбом у житті — знанням.

Мине небагато часу, і вони вам стануть дуже й дуже потрібні. Ви ввіллєтесь у робітничі колективи і разом з усіма будете зводити нове, світле комуністичне суспільство. А для його успішного будівництва потрібні глибокі й всебічні знання.

Озброєні знаннями, люди стають володарями природи. Вони управляють її могутніми силами, вчаться змінювати клімат, примушують служити собі космос, подовжують життя людей...

І щоб принести якнайбільше користі суспільству, треба вже тепер, юні друзі, визначити своє місце в житті. Тільки, як це зробити? Як знайти ключик без помилок і вагань? У кожного він свій.

Один чаклує над колбами і пробірками в хімічному кабінеті, другий пропадає на дослідній ділянці, третій пише вірші... І все це починається у шкільні роки. Ось чому більшість дівчаток і хлопчиків не відкладають на майбутнє вибір професії, а намагається раніш визначити своє покликання. Тут і приходить на допомогу дослідна робота у шкільній теплиці, заняття в різних гуртках. До ваших послуг просторі класи і кабінети, лабораторії і бібліотеки — ясна дорога у світ знань.

І чим більше ви подорожуватимете по Країні знань, тим більш звабливі далі відкриватиме перед вами наука.

В кабінеті космонавтики — макети апаратів, за допомогою яких людина вийшла в космос.
Фото М. ЧКАНА.

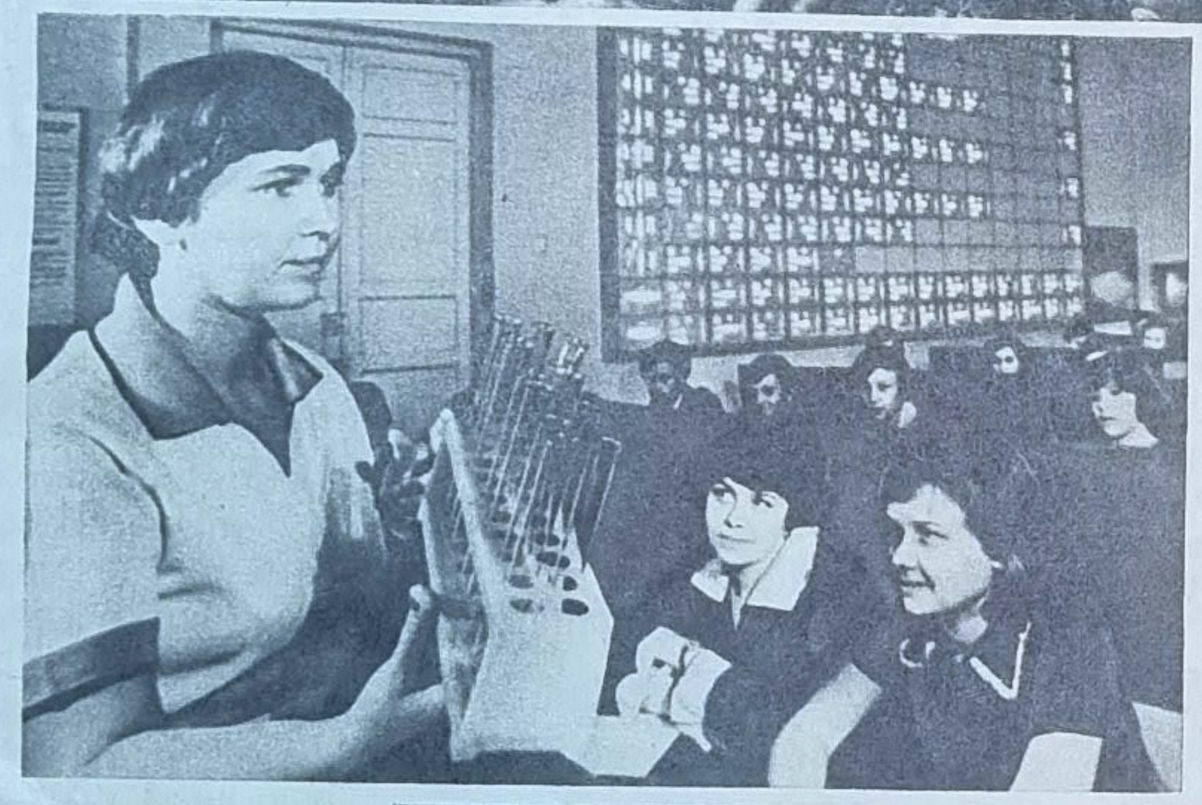

Світ небачених раніше речовин відкриває нам хімія.
Фото К. ГОЛУБЄВА.

Ой, як цікаво!
Фото Б. ПЕРЕПАДІ.

Микола БІЛКУН

Малюнки
А. ЖУКОВСЬКОГО.

ХТО ТИ, КИРИЛО КУЛІЧЕНКО?

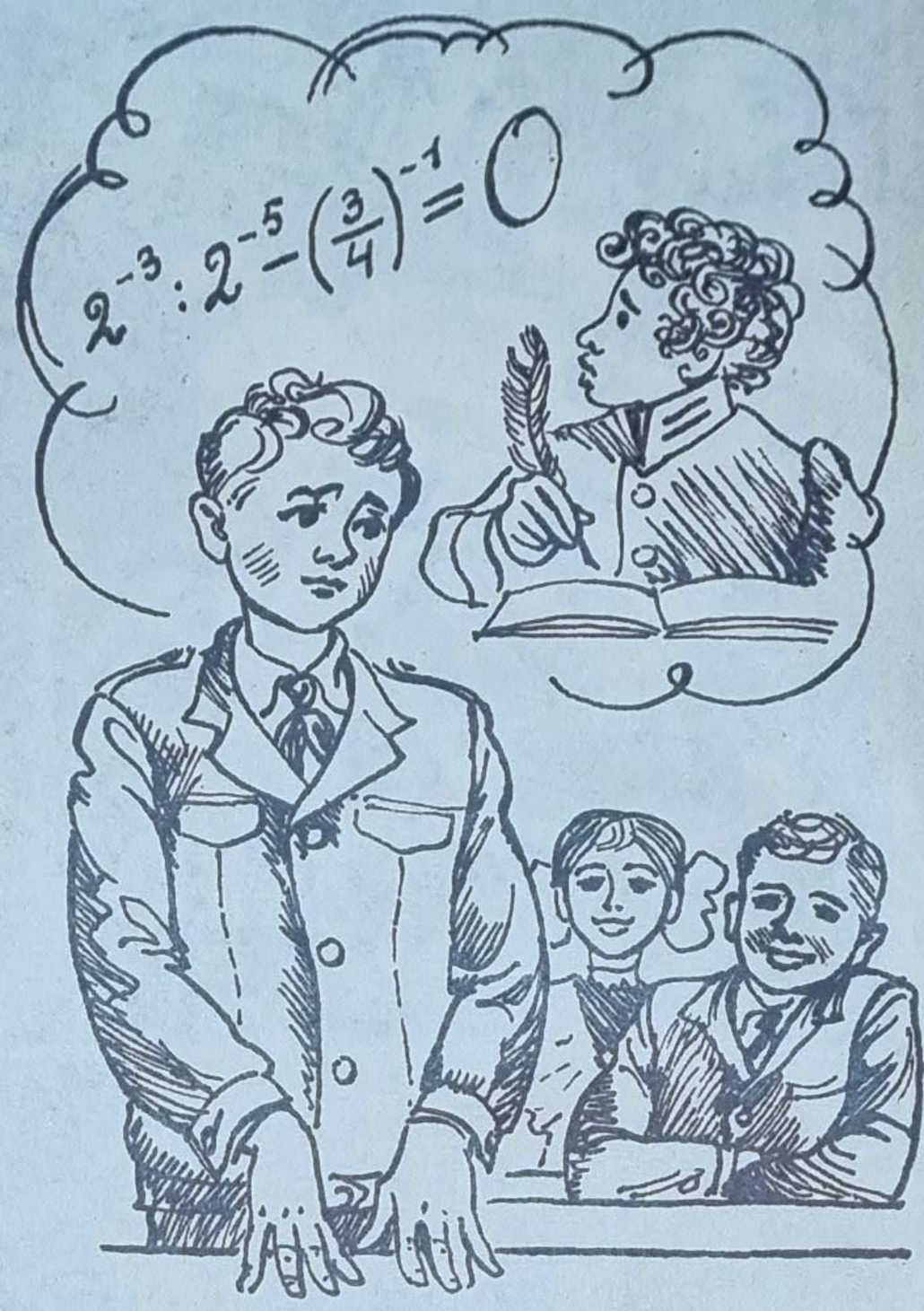

Уривок з повісті

Я подумав, що було б, якби Олександр Сергійович Пушкін мав з математики п'ятірку? І його ліцейський вчитель не шпинив би його і не казав: «У вас, Пушкін, завжди виходить нуль». Ну, розв'язував би Пушкін задачі і виходив би в нього не нуль, а те, що там треба за умовою. То й що? Що б мала від того Росія і чим би збагатилася світова культура? А нічим. Навпаки, я певен, що віддаючи всі сили розв'язуванню задач, Пушкін написав би на кілька віршів менше. І не його б, може, слухав Державін на випускному екзамені.

Зате наш математик Юрій Семенович не проминув би дорікнути нас цим фактом. Ще й теоретично б його обгрунтував. Мало не на кожному уроці він твердить, що практично немає такої професії, яка дозволила б обійтися людині без знання математики.

Якось я забув зошит з геометрії вдома, і мені просто таки нікуди було списати домашнє завдання у Тольки Юхимця. А відомо, що в тролейбусі тобі наступають тільки на той палець, на якому мозоль, дощ може не випадати три тижні, але обов'язково почне накрапати саме того ранку, коли ти збираєшся на пляж чи кудись на екскурсію, і викликають тебе саме на тому уроці, до якого ти, м'яко кажучи, не готувався. І варто було мені забути зошит і не переписати у Тольки Юхимця домашнє завдання, як Юрій Семенович мене викликав. І я почав «валяти Ванька», як каже Вадька Іванов, тобто просторікувати про абстрактність наших шкільних знань з математики, що аж ніяк не викликало у Юрія Семеновича симпатії до мене. Але психологічно я вже був готовий до двійки, вже дозрів до неї і, виходячи з тих міркувань, що голий дощу не боїться, як міг погіршував своє становище. Я думав, що Юрій Семенович розсердиться, зопалу вліпить мені двійку і дасть мені спокій. Але справжнього вчителя не так легко завести. Він вирішив з педагогічною метою пожертвувати кількома хвилинами уроку і встряв зі мною у нав'язану дискусію. Він сказав: «Куліченко Кирило, будь такий ласкавий, назви яку-небудь професію, яка б могла обійтися без послуг математики?» Втрачати мені однаково не було чого, тому й випалив:

— Кухар!

В класі зареготали і засовались. Клас передчував дармовий спектакль, один з тих, які я врядигоди влаштовую, хоч потім гірко каюсь і розплачуюсь за них двійками і викликами до школи батьків.

Коли на мене щось находить, я влаштовую такі спектаклі не лише на уроках з тих предметів, які не люблю, а навіть на уроках літератури, історії чи геометрії. А от для чого я це роблю, хоч вбийте, не розумію. Отак — несе мене з гори як невправного слаломіста, я збиваю тички лобом, набиваю синці й гулі, ламаю лижі, от-от, здається, скручу собі карк, страшно мені стає, але зупинитися вже не можу. А після того, як мене зупиняють, я сам собі влаштовую, як каже мій тато, «протирання з пісочком», сам собі врочисто обіцяю не «валяти Ванька», але... Та що там казати! В психіці людини ще багато недослідженого, а ми в тому віці, коли нас ніхто ще не має за людей. Коли я вирос-

ту, я цей період свого життя буду згадувати з невимовною огидою: ти вже не дитина і ще не дорослий. Тобто тобі не вибачають того, що залюбки б вибачили дитині, але ніхто не поспішає рахуватися з твоєю особистістю, бо вважається, що її в тебе ще нема. Але чому дорослі такі категоричні? Звідки в них така пиха і така самовпевненість? Кому краще знати,— нам чи їм,— є в нас особистість, сформувалася вона чи ні? І взагалі, чим ми відрізняємось від дорослих? Розмірами черевиків, костюма чи пальта? Дудочки! А про акселерацію ви забули? Мій тато носить черевики сорок першого розміру, а мені сорок другий уже тісний.

Або візьмімо розумові навантаження. Які нам задають задачі і яка у нас жахлива програма з математики! Мій тато працює старшим економістом, пишається тим, що і в школі, і в своєму фінансово-економічному інституті завжди і скрізь мав абсолютні, геометрично-правильно-круглі п'ятірки з математики. Але ось я прошу його допомогти мені розв'язати задачу. І знаєте, що я чую у відповідь? «Я принципово проти будь-яких елементів чи навіть проявів репетиторства і натаскування. Уважним і пильним учням не потрібно допомагати. Коли б ти не ловив гав на уроці...» І пішло, і пішло! Але я ж то добре знаю, чим викликане таке принципове «антирепетиторство». Якось я почув, як тато нишком казав мамі: «Це ж просто жах, яка у них програма з математики! Я зазираю в його підручники, і мене кидає в холодний піт. Мені починає здаватися, що я закінчував не інститут, у якому математика була однією з домінуючих дисциплін, а якусь церковно парафіяльну школу. Не знаю, не певен, чи витяг би я зараз на п'ятірку з математики». Я, таточку, певен, що ти б ні за що не витяг. Але не будемо повертатися до цього питання. Словом, я бовкнув: «Кухар!»

Клас, як вам уже відомо, зареготав, але несподівано для мене, Юрій Семенович зрадів, ніби ми грали в шашки, і я йому підсунув свою «дамку».

— Так ти, Куліченко Кирило, кажеш, що кухар саме та професія, що може обійтись без математики? Гаразд, гаразд. Уявимо, ти кухар...

Клас аж засяяв від задоволення. А Юрій Семенович гне своєї далі:

— Обід з трьох страв — перше, друге, компот. На триста шістдесят чоловік. Борщ з м'ясом, биточки по-селянськи з макаронами, компот із сухофруктів. Обід має дати людині дві тисячі п'ятсот калорій. В твоєму розпорядженні...

І пішов, і пішов! Скільки в моєму розпорядженні м'яса, скільки жирів, скільки свіжої капусти, скільки чорносливу. Він так захопився, ніби це був урок в справжньому кулінарному технікумі, про що любить розповідати Геннадій Хазанов по телевізору.

Як би там не було, а я пошився в дурні. Приклад мій виявився абсолютно невдалим, бо таки справді, кухарю потрібна математика.

І вже на перерві, я раптом згадав про Олександра Сергійовича Пушкіна! Французи, здається (я десь читав), називають такий феномен «дотепністю на сходах», тобто, дотепну відповідь чи переконливий аргумент знаходять тоді, коли в них відпадає потреба.

Але приклад з Пушкіним мені видався надзвичайно вдалим, я його вирішив приберегти на майбутнє. Та нетерплячка мене так розпирала, що того ж дня я вибовкав Максиму про Пушкіна і математику.

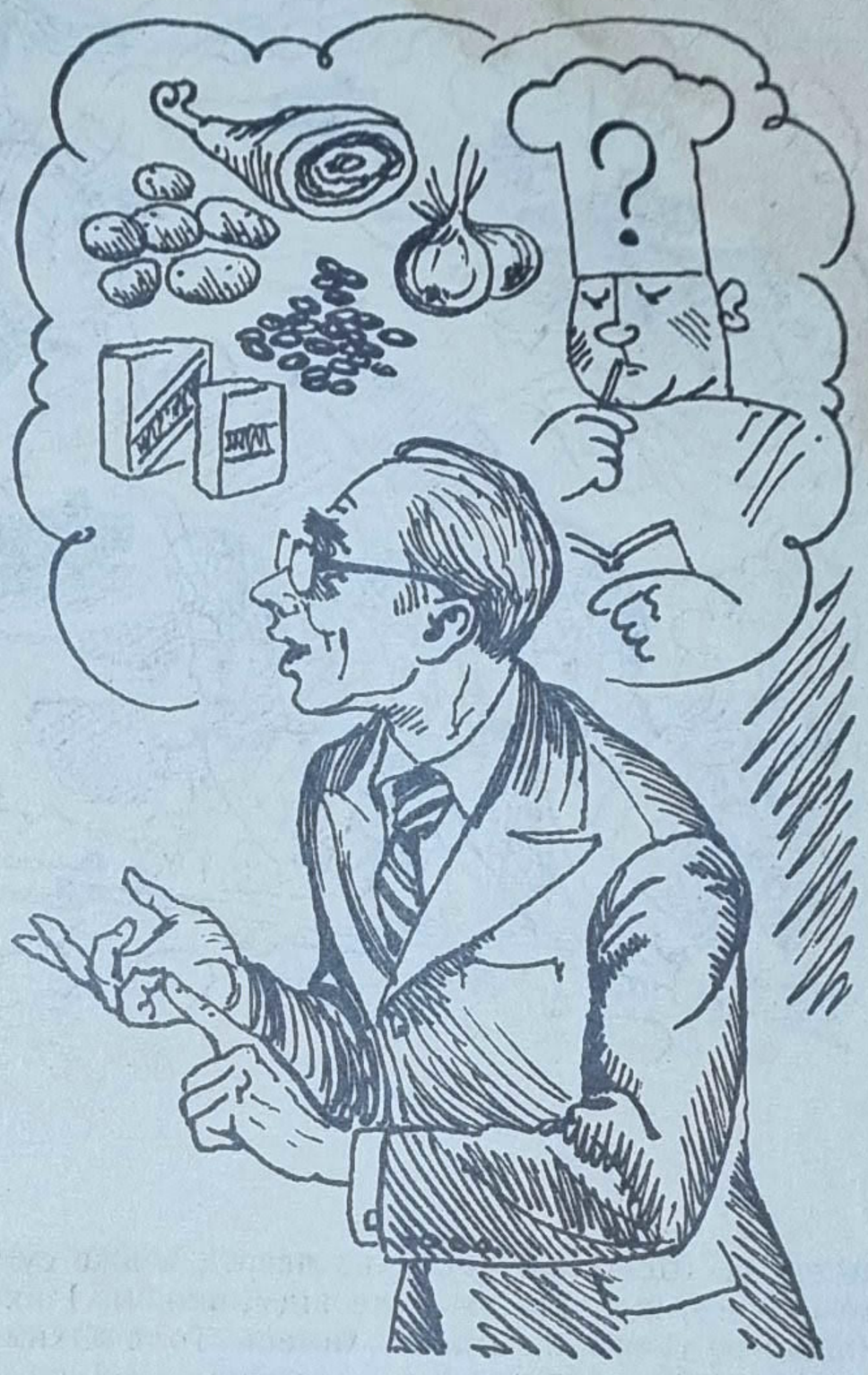

І тут Максим мене здивував. Він знизав плечима, обережно, нігтем мізинця, почухав ніс (така вже в нього звичка), потім рвучко повернувся до мене і сказав:

— А знаєш, у цьому щось є!

— Що в цьому є? — скривився я, бо відчув, що коли б зараз тут виявився Юрій Семенович, він мав би в особі Максима могутнього союзника.

— Чому ти думаєш,— продовжував далі Максим, дивлячись мені просто у вічі, — чому ти думаєш, що світова літературна скарбниця збагатилася за рахунок посереднього знання Пушкіним математики? А може, навпаки, збідніла? Знаєш, що сказав один видатний математик про свого учня, який став поетом? Він сказав: «У нього була занадто бідна уява, щоб стати математиком, тому він подався в поети». До речі, той випадок з нулем хоч і став хрестоматійним, ще нічого не доводить. Я певен, що Пушкін міг би стати чудовим математиком, коли б у нього були хороші вчителі. Це, по-перше, а, по-друге, є свідчення, що він таки непогано знав математику. Кирило, ти знайшов невдалий приклад. І взагалі, ніколи не гарячкуй...

Відверто кажучи, я щиро заздрю таким людям, як Максим. Як здорово все у нього одне з одного випливає. У мене так не виходить і, мабуть, ніколи

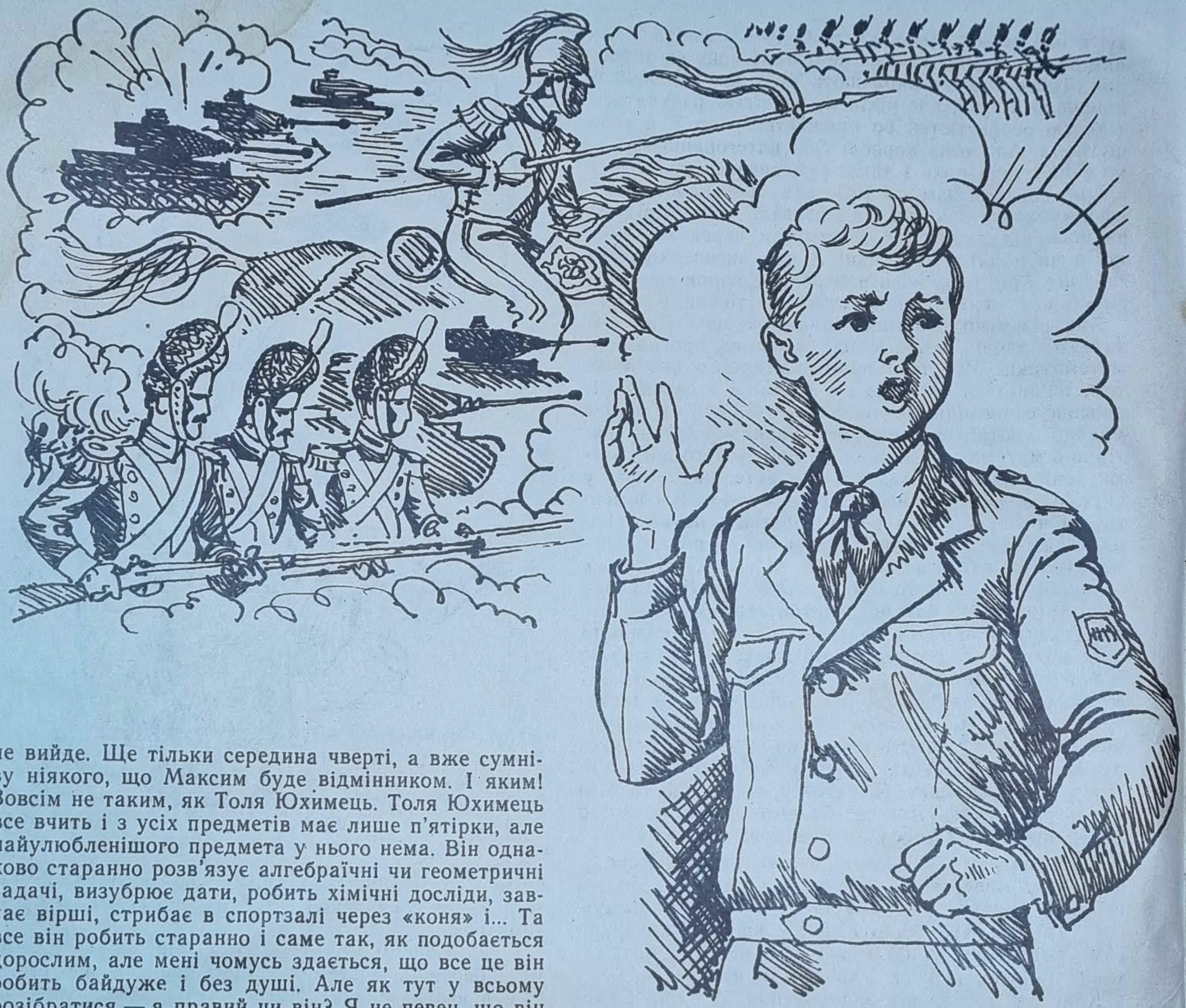

не вийде. Ще тільки середина чверті, а вже сумніву ніякого, що Максим буде відмінником. І яким! Зовсім не таким, як Толя Юхимець. Толя Юхимець все вчить і з усіх предметів має лише п'ятірки, але найулюбленішого предмета у нього нема. Він однаково старанно розв'язує алгебраїчні чи геометричні задачі, визубрює дати, робить хімічні досліди, завчає вірші, стрибає в спортзалі через «коня» і... Та все він робить старанно і саме так, як подобається дорослим, але мені чомусь здається, що все це він робить байдуже і без душі. Але як тут у всьому розібратися — я правий чи він? Я не певен, що він любить літературу так, як люблю її я. Зате я певен, що прочитав різних книжок значно більше, ніж прочитав їх Толя Юхимець. І читав я їх з інтересом, захлинаючись читав! А він? Він читає тільки те, що передбачено програмою, «зайве» він читати не стане. Я прочитав такі книжки, що йому й не снилося. Але він має круглі п'ятірки з літератури, а мені, при всій моїй начитаності, часом та-акого трояка з літератури вліплять!

От запитайте мене, в якому році народився Тургенєв — і я не скажу, бо забув. Але прочитав я майже все, що написав Тургенєв. А Толя Юхимець прочитав лише «Батьки і діти», «Записки мисливця», ну й... вважайте все. Словом, тільки те, що передбачалося програмою. Зате він добре пам'ятає, в якому році Тургенєв народився, в якому помер, що він відобразив, що хотів відобразити, але чомусь не відобразив, що йому вдалося, а що не вдалося. Я цього всього, слово честі, не знаю, бо не запам'ятовую. Хоча дехто вважає, що у мене хороша пам'ять. Я читаю, бо мені подобається читати, а Толя читає, бо це програмою передбачено і він знає, що коли не буде читати і не буде пам'ятати, то не матиме п'ятірки. А я на оцінки дивлюся байдуже, я сам себе переконую, що головне не оцінка, а знання. Але, чесно кажучи, знань у мене не дуже густо. Від кого ж більше буде користі — від мене чи від Толі? Це мене дуже непокоїть. На що я здатний? Олежка Борщов (та й не тільки він, майже весь клас) вважає мене інтелектуалом, бо я, мовляв, сам прочитав стільки, скільки весь клас не прочитав. Прочитав я, звичайно, немало, але що з того?

Вчора ми балакали з Максимом. Він розповідав мені про ту школу, де вчився раніше, порівнював з нашою. І тут я теж провів одну аналогію. Правда, Максим знайшов її дуже вдалою, зацікавився і почав мене розпитувати, в якому саме оповіданні Джека Лондона описаний цей випадок, такий схо-

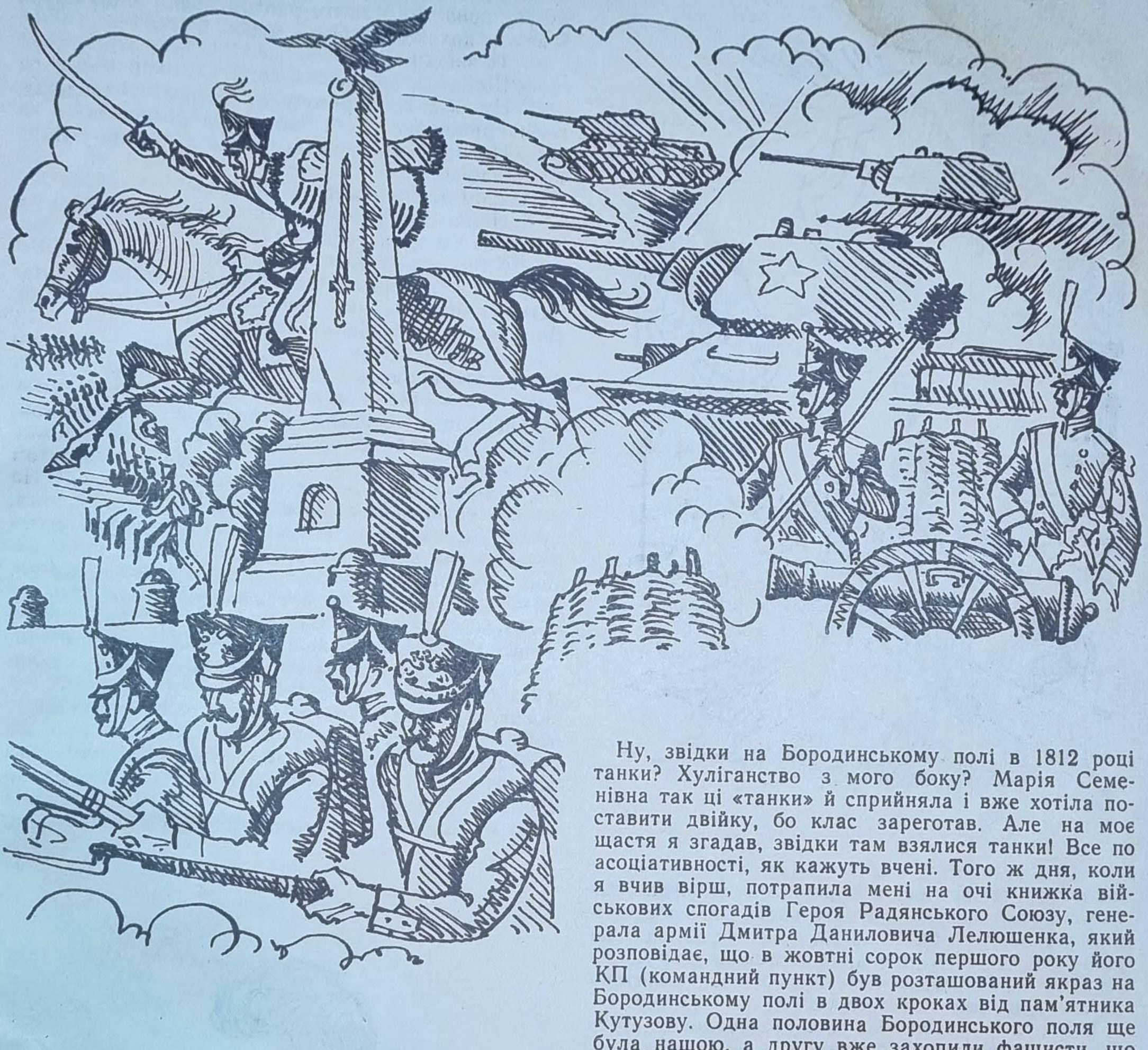

жий з тим, що довелось пережити Максимові. А я не пригадую. Така в мене пам'ять дірява. Добре, що не все витрушується, а то взагалі... Пам'ятаю, що читав це оповідання, що написав його Джек Лондон, а от як воно називається і в якому воно томі, вбийте, не знаю. Ну, згадаю слова з цього оповідання, ну, цитату... Не дослівно, звичайно, дослівно я нічого не пам'ятаю, для мене найлегший вірш завчити — оберемок мороки, обов'язково щось наплутаю. Часом таке бовкну, що... Вчителі вважають, що я навмисне, а я зовсім не навмисне.

Одного разу розповідав на уроці російської літератури вірш Лермонтова «Бородино». Все йшло як слід і раптом я кажу:

«Смешались в кучу танки, люди,
И залпы тысячи орудий...»

Ну, звідки на Бородинському полі в 1812 році танки? Хуліганство з мого боку? Марія Семенівна так ці «танки» й сприйняла і вже хотіла поставити двійку, бо клас зареготав. Але на моє щастя я згадав, звідки там взялися танки! Все по асоціативності, як кажуть вчені. Того ж дня, коли я вчив вірш, потрапила мені на очі книжка військових спогадів Героя Радянського Союзу, генерала армії Дмитра Даниловича Лелюшенка, який розповідає, що в жовтні сорок першого року його КП (командний пункт) був розташований якраз на Бородинському полі в двох кроках від пам'ятника Кутузову. Одна половина Бородинського поля ще була нашою, а другу вже захопили фашисти, що рвалися до Москви. І на тому місці, де в 1812 році стояла легендарна батарея Раєвського, в жовтні 1941-го теж стояла наша батарея. І вона здорово дошкуляла фашистським танкам. От чому танки з моєї волі опинилися у вірші Лермонтова! Я ще пригадав і поспіхом (бо двійка прямо-таки висіла наді мною, як Дамоклів меч) переповів, що тоді, не у вісімсот дванадцятому, а в сорок першому, на Бородинському полі проти шістдесяти фашистських танків діяло лише двадцять наших. І хоч фашистських було втроє більше, наші танки вийшли з цього бою переможцями. От вам ще пояснення, звідки танки у вірші «Бородино». Те Бородино всі знають, а про це Бородино знають не всі.

Я зрозумів, що в класі було багато таких, які не знали про Бородинську битву сорок першого року. Як тільки я почав розповідати, клас перестав сміятись, а Марія Семенівна сказала, щоб я не поспішав, щоб розповідав до пуття, з подробицями, я так і зробив. Всі уважно слухали, і Марія Семе-

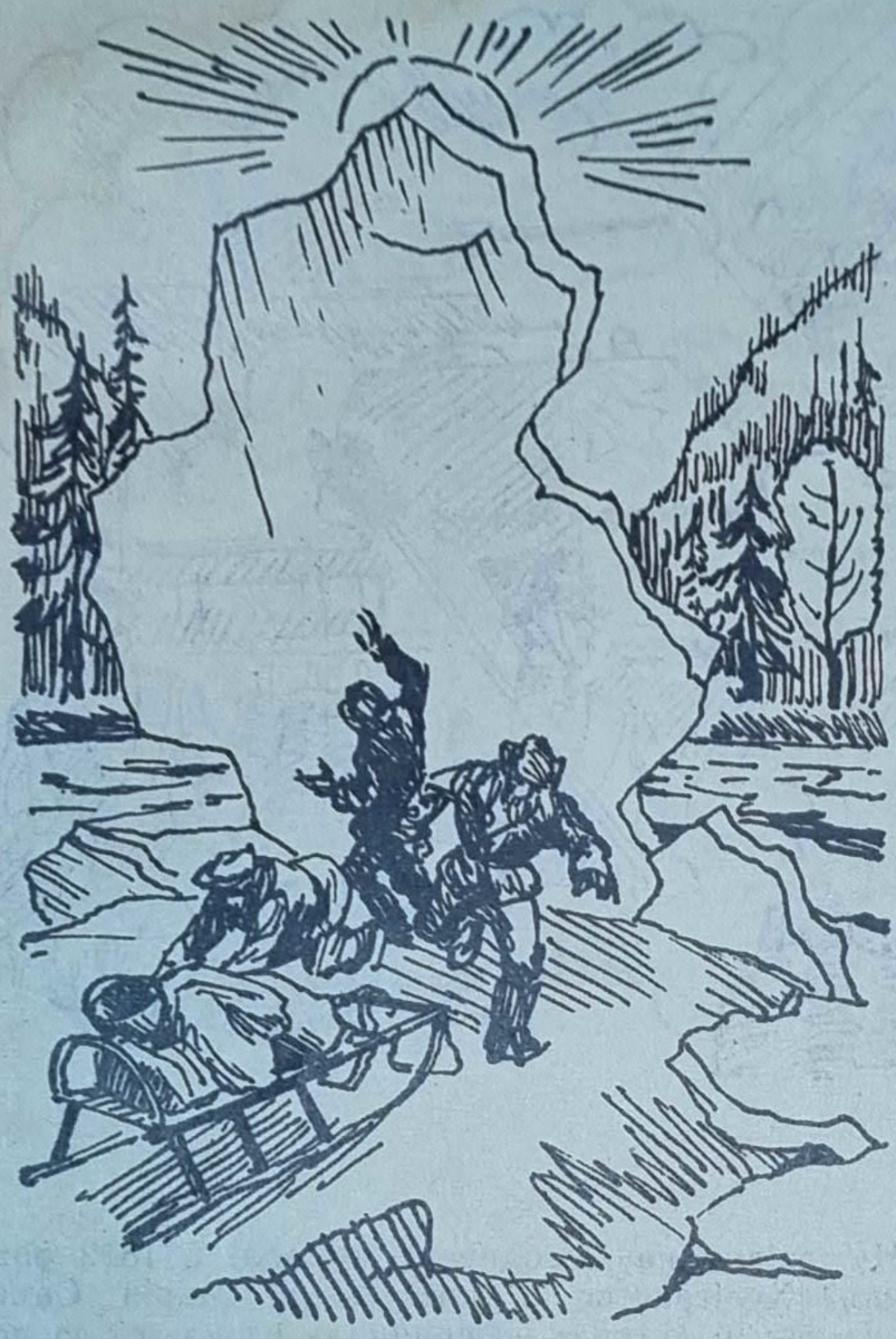

нівна поставила мені п'ятірку. Але, на жаль, випадків, коли моя начитаність рятує мене від двійки, не так вже й багато. Я їх можу на пальцях перелічити. Це тому, що я, прочитавши книгу, обов'язково щось забуду, переплутаю, а цитуючи прочитане, десь-десь та й зімпровізую.

Так і з цитатою із Джека Лондона. Дуже приблизно навів я її Максимові, приблизно так: «І тоді вони зрозуміли, що люди, яким випала доля побачити це, не можуть залишитися живими». Знаєте, що вони побачили? Вони побачили, як яскраве, весняне сонце просвічує крізь синьо-зелену крижину, що стала сторч. Власне, це було, справді останнє, що вони побачили, бо наступної миті крижина накрила їх і розчавила...

А діло було так. Кілька шукачів золота на Клондайку (це на Алясці, Джек Лондон чимало написав про тамтешні краї) зазимували на острівці посеред широкої річки. Навесні, коли лід став крихким, вони поспішали вибратись звідти, перевезти все, що у них було, і перейти самим на берег з острівця, але не встигли... Почався льодохід. Спершу крижини обминали їхній острівець, і в них ще була надія врятуватися, але потім... Потім сталося те, що я процитував. Справді, побачити таке і зостатися живим не вдасться нікому.

І я, не пам'ятаю вже в зв'язку з чим, розповів це Максимові. Мабуть, як завжди, я стрибав від одного до іншого, забув навіть послатися на Джека Лондона, бо Максим раптом зблід, зціпив зуби і, важко дихаючи, запитав мене:

— Ти звідки знаєш?

— Що? — не зрозумів я його.

— Ну це... Цю пригоду на острові у льодохід, коли крижиною... Тобі мама моя розповіла?

— Причому тут твоя мама? Це написано у Джека Лондона...

Максим не вірив мені, гарячкував:

— Немає такого у Джека Лондона, я читав, я знаю! Ти все вигадуєш...

— Хіба можна таке вигадати? — сторопів я.

— Правда,— погодився Максим,— такого вигадати не можна. Таке треба бачити своїми очима. Значить, тобі розповіла моя мама.

Я ледве переконав його, що таке описане Джеком Лондоном в одному з оповідань. У якому? От коли б пам'ятав я в якому, одразу б заглянув у останній том, в алфавітний покажчик і за дві хвилини знайшов би це оповідання в якомусь із томів.

А з Максимом сталось ось що. Він тоді з татом і з мамою жив у Сибіру, в невеликому селищі. На сотні й сотні кілометрів у радіусі — тайга, болота, густа мережа річок і незлічені озера. Дістатися туди до них влітку можна було лише по річці пароплавом чи повітрям на вертольоті, а взимку ходили автомашини, бо все навкруги замерзало.

Максимова мама, Валентина Сергіївна, тепер у нашому місті вона працює перекладачкою в «Інтуристі», а там, в тому сибірському селищі, викладала англійську мову. Максимів тато, Віктор Арсенович, був геологом, шукав корисні копалини у тайзі. Там таке багатство, що робота геологам знайдеться ще й через двісті років. Вони все там шукають: і нафту, і алмази, і мідь, і поклади кам'яного вугілля, і взагалі... Словом, Максимів тато — геолог. І хоча вважалося, що в тому селищі

Максим жив з татом і мамою, насправді тата він бачив дуже рідко, бо тато, як начальник геологічної партії, вдома бував лише взимку, коли все в тайзі було вкрито глибоким снігом, коли геологи не могли працювати. Правда, вони взимку не сиділи, склавши руки, робота знаходилась: розбирали зразки знайдених мінералів, сортували їх, обстежували, робили різні хімічні аналізи, отож роботи їм вистачало. А найголовніше це те, що пошукова партія готувалася до нових експедицій, які починалися тільки-но сходив сніг і тривали до нового снігу, до пізньої осені.

Отже, Максим бачив тата лише взимку. І ось одного разу, коли вже починалася весна, але сніг ще не танув і крига на річках і озерах була міцною, Максим умовив тата, щоб той його взяв з собою на риболовлю.

І от Максим зі своїм татом і татовими товаришами поїхав на підльодну риболовлю на якийсь там острів. Це було вже напровесні, а весна того року прийшла в Сибір як ніколи рано. Проте лід був ще дуже міцний, і ніхто не сподівався, що він почне ламатися так раптово, що так швидко і несподівано почнеться льодохід. Все відбувалося, як у тому оповіданні Джека Лондона, тільки із щасливішим кінцем. Їх потім знімав з того острова вертоліт, ніхто не постраждав, крім Максима. А він... він бачив сонце крізь зеленаво-синю крижину. Тільки вона не задавила його, вона не зачепила навіть його ніг, просто... Він біг, тікав, а крижини одна за одною насувались на берег, ставали сторч, падали і кришилися з оглушливим гуркотом, розпадалися на багатотонні скалки. Уявити це — і то моторошно, а він все це бачив на власні очі. І ось Максим посковзнувся, впав, перекотився на спину, а над ним зависла крижина. Крізь неї він побачив сонце... Вона поволі, поволі нахилилася над ним і почала падати... Крижина не зачепила його, жодна скалочка, жодна бурулька не торкнулася навіть кінчика його пальця, але коли вона з гуркотом впала, він відчув, як ноги його похололи. Йому здалося, що крижина впала на ноги, він відчув її холод і це було останнє, що з тих пір відчували його ноги. Тепер, як каже Максим, їм не холодно і не спекотно, не боляче і не лоскітно. Практично їх нема, практично вони не існують...

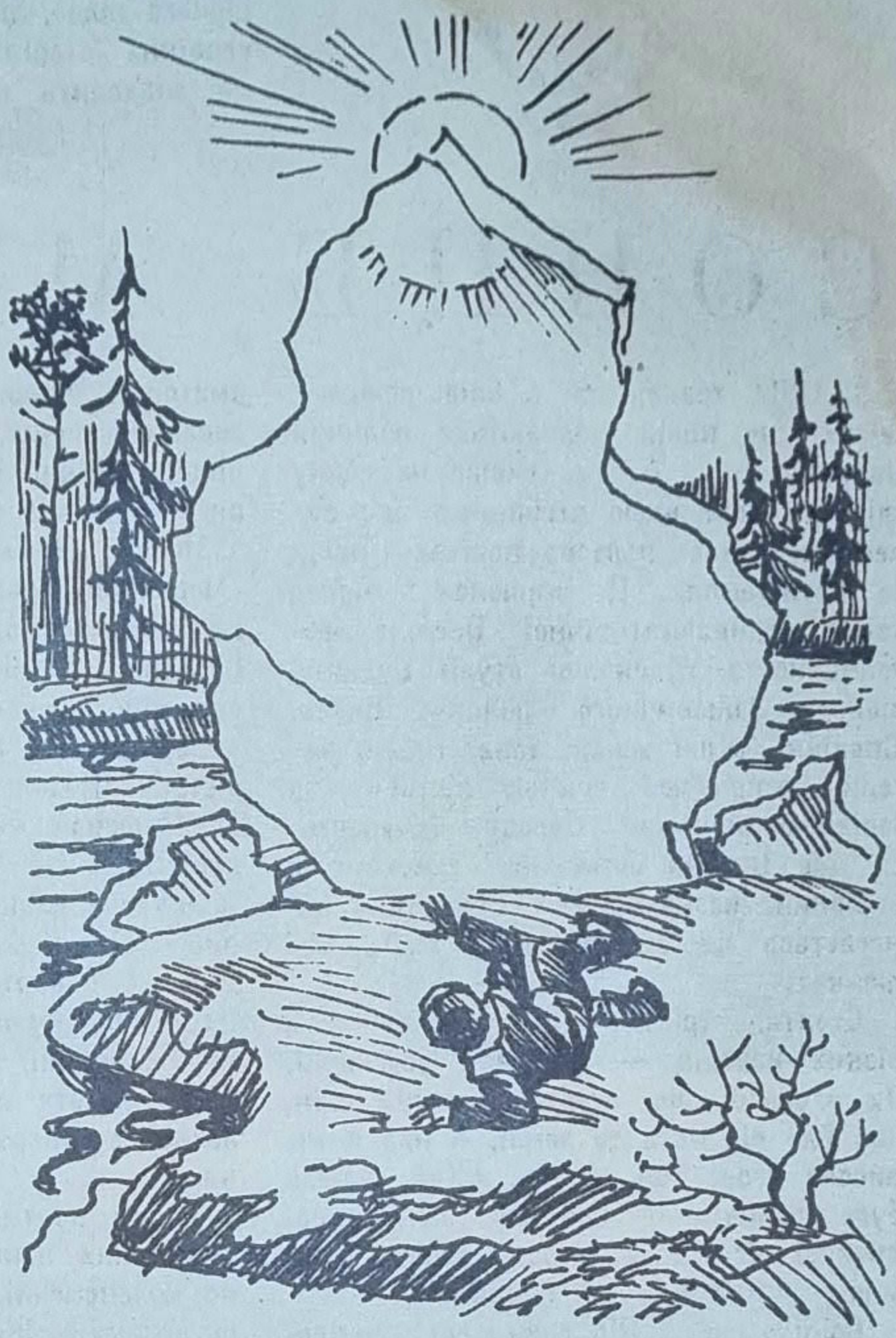

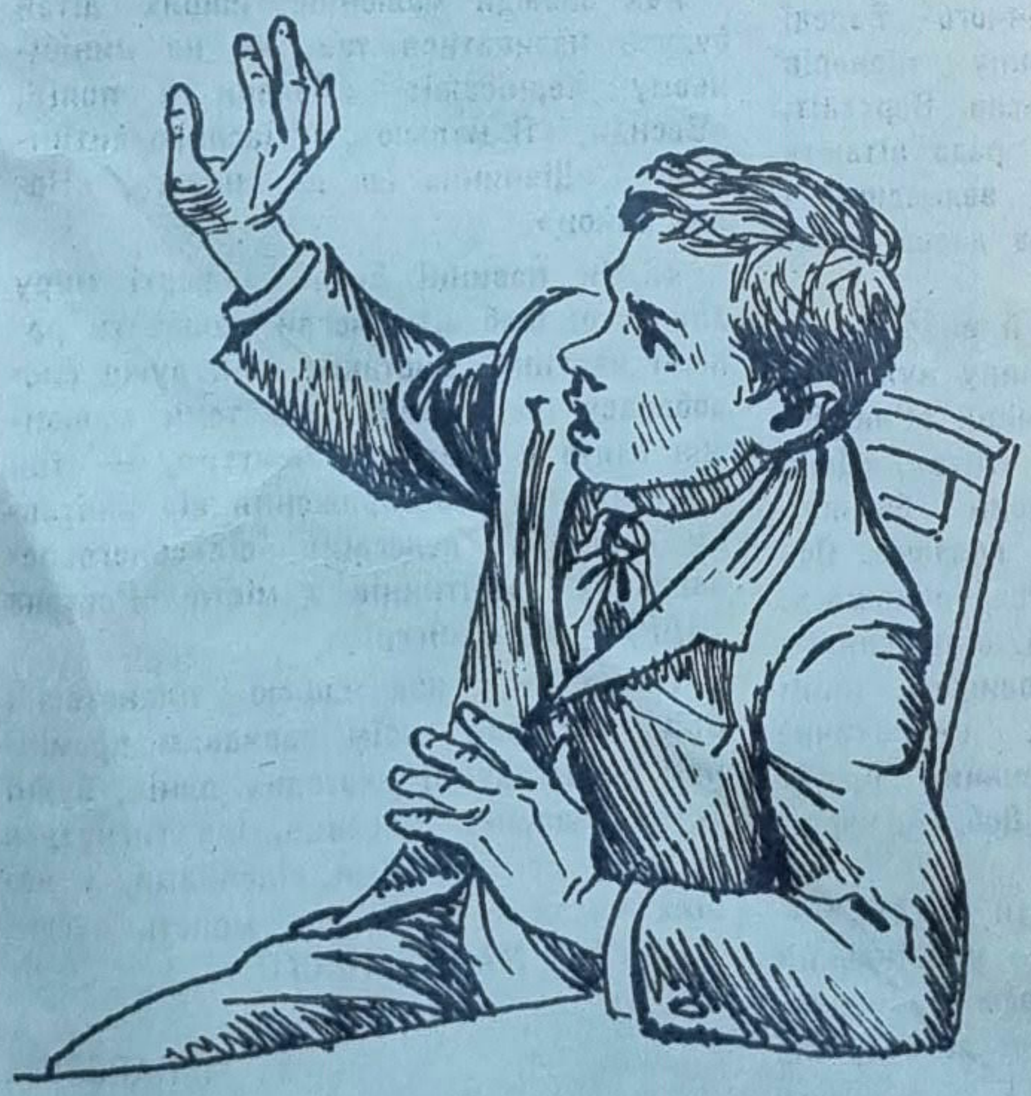

— Лікар говорив мамі, що коли б якийсь струс, якесь особливе напруження центральної нервової системи, то я зміг би стати на ноги.

— Який тобі потрібен струс? Ми всім класом тобі гарантуємо такий струс, такий струс, що...

— Кириле, тут не так все просто. Я вдячний всьому класу в твоїй особі за запроектований вами «струс», але... Ну, я ж не лікар з вищою медичною освітою, щоб все тобі достеменно пояснити, але тут треба щось таке...

— Хіба ти не віриш в те, що рано чи пізно встанеш і підеш?

Тут Максим спохмурнів і відвів очі вбік, а це з ним трапляється дуже рідко. Він при розмові любить не блукати поглядом, а дивитися співрозмовникові просто у вічі. А тут він дивився кудись на стіну, а може, й крізь стіну і, скрушно похитавши головою, якось безпорадно, ледь чутно сказав:

— Знаєш... Часом вірю, а часом не вірю.

І мені стало так жаль його, що я ладен був віддати йому свої ноги. Якби ж те було можливе...

СОНЦЕ МИРУ

ЗЕЛЕНА трава, вся в блідо-рожевих квітах, що ніжно торкаються обличчя дівчинки. Вона й сама схожа на гарну квітку з тоненькою стеблиною, що випестили сонце, прозоре повітря і щедра мати-земля... Це малюнок «Серед квітів» одинадцятирічної Оксани Боброницької з художньої студії Будинку піонерів Залізничного району Києва. Спокійні, м'які зелені тона, тільки метелик яскравою плямкою в'ється над голівкою дівчинки. Одразу відчувається, що Оксана безмежно закохана в чарівний, казковий світ природи і намагається це відтворити у своїх малюнках.

Стоять, тримаючись за руки, діти різних народів — щасливі, усміхнені. Їх ласкаво гріє, огортає золотий сніп, що йде від неба до землі. А над ними високо вгорі білі голуби. «Хай завжди буде сонце!» — словами популярної дитячої пісні назвала свою роботу восьмирічна Яна Раца з Чернівців.

Сонце миру... Під таким девізом проходила виставка дитячого образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, організована на честь XI Всесвітнього фестивалю молоді та студентів Українським республіканським Комітетом захисту миру, ЦК ЛКСМУ, Міністерством освіти УРСР та Спілкою художників України.

Вік дітей, що брали участь у виставці, — від чотирьох до шістнадцяти років. З усіх областей республіки на адресу виставки надійшло 890 робіт, для експозиції жюрі відібрало 244 найкращі: 194 — з живопису, 50 робіт — декоративно-прикладного мистецтва. 37 з них було відзначено преміями. Очолював жюрі народний художник СРСР Сергій Федорович Шишко. «Якби ми опинилися на місці жюрі, то присудили б усім роботам перше місце. Велике спасибі!». Такий запис залишили в книзі відгуків учні 6-В класу 98-ї Київської школи. І дійсно, не можна не погодитися з цією трохи безапеляційною заявою. В усіх роботах відчувається щирість, велика любов до мистецтва, кожна робота має свою індивідуальність.

Безмежно широке коло інтересів, діапазон знань наших хлопчиків і дівчаток. Теми миру і мирної щасливої праці, інтернаціональної дружби, підкорення космосу, любов до природи рідного краю, піонерське життя, спорт, героїчна історія нашої країни — все це знаходить відгук у роботах юних аматорів. Живопис, чеканка по металу, дерев'яні панно, вишивка, кераміка, аплікація, м'яка іграшка, вироби із шкіри — все під силу нашій дітворі.

Першу премію одержав малюнок «Червоний прапор революції» тринадцятирічного Володі Миронюка з міста Сосновки Львівської області. Мчать вершники революції. Попереду сурмач з розгорнутим прапором, що горить — б'ється нездоланним полум'ям на вітрі. Малюнок має динамічний, стрімкий характер. Цій же темі присвячено чеканку п'ятнадцятирічного Віктора Купріна з Свеси Сумської області «Будьонівець», картина тринадцятирічного Ігоря Максимова з міста Самбора, що на Львівщині, «Йшов в грозі і тривозі...», робота семирічної Оксани Заболотної з Києва — «Хлопчиш-Кибальчиш».

Назви картин, чеканок по металу, дерев'яних панно, кераміки надзвичайно красномовні: «Сад дружби», «Квіти ветерану», «Життя на іншій планеті», «Ніхто не забутий, ніщо не забуте», «Піонерське літо», «Місто майбутнього», «Слово і пісня на захист миру», «Я та мій друг Сашко любимо природу», «Хліб-сіль — кращим комбайнерам».

М'яким гумором зігріто малюнок «Зустріч у тайзі» дев'ятирічного Володі Зарудного зі студії Будинку піонерів Ленінського району м. Києва. Вертоліт, що готується до посадки, радо вітають червоними тюльпанами... ведмедиця і маленьке ведмежатко, з-за дерев визирає лось.

Не відмовиш у гуморі й вихованцям студії заводського Будинку культури м. Артемівська на Донеччині. М'які іграшки: «Давай дружити», «Літо», «День народження», «Турботливий батько» завжди збирають веселих глядачів. Ось маленьке курчатко, настовбурчившись, притиснувшись до землі, з переляком дивиться на велике чудовисько, яким йому здається комічне, симпатичне щеня. Поруч двійко маленьких щенят ловлять сачком метелика. Добрий, чарівний світ казок...

Рушник сувенірний. Дати — 1918—1978 рік. Національний український орнамент, традиційне мереживо чорно-червоних ниток. Автор — десятирічна Світлана Грицюк з Ровенщини. Аплікації «Факел дружби» дванадцятирічної Ірини Марченко, декоративне панно-аплікація «Привіт фестивалю» чотирнадцятирічної Віти Бойко з Києва. Орнамент з листя, квітів, у центрі велика земна куля в пелюстках фестивальної квітки, внизу латинськими літерами слово «Куба».

Фантазія дітей невичерпна. Вони прагнуть пізнати, охопити все. «А що там, за горизонтом?» — таку назву має картина дванадцятирічного Сашка Смітія з села Прелесне на Донеччині. «Бориславське рудоуправління» п'ятнадцятирічного Сергія Булка з Бориславської школи-інтернату Львівської області відзначено другою премією. Наскільки відрізняється цей пейзаж від картини з повісті Івана Франка «Борислав сміється»: лінії високовольтних передач, центральна будівля з високою баштою, і тільки фон залишився той же — гори, близькі і далекі, сині сині далі...

Щасливе дитинство несумісне з війною. «За святковим столом», «Портрет мами», «Буду столяром», «Наше село», «Крос», «Майбутні льотчики», «Під мирним небом», «Зимові канікули», «Хліб — Батьківщині», «Улюблена пісня», «У Карпатах» — які життєстверджуючі, оптимістичні теми малюнків.

Пристрастю, гнівом горять на політичному плакаті «Проти війни» чотирнадцятирічної Олени Дацюк з Львівщини слова «ні» війні, її спустошуючій, руйнівній силі. Земля, білі ромашки, видовжений силует чорної бомби — і темно-червоною фарбою на п'яти мовах світу пломенить «Ні!», «No!» «Nie!», «Нет!», «Nein!»

Хай завжди малюнки наших дітей будуть називатися так, як на нинішньому вернісажі: «Лелеки в полі», «Весна», «Я малюю», «Щасливе дитинство», «Дівчинка іде до школи», «Новий район».

«...Ми повинні бути на варті миру для того, щоб діти могли малювати радісні картини. Виставка мені дуже сподобалася ще й тому, що теми малюнків взято з реального життя», — так написав про свої враження від виставки керівник делегації сільськогосподарських робітників з міста Ростока (НДР) Клаус Уингер.

Сонце миру над нашою планетою... Світи, зігрівай своїм ласкавим промінням золоті хвилі неозорих ланів, буйні трави, маленькі деревця, що тягнуться до тебе всіма своїми гілочками, і наших чудових дітей, які мріють зводити МІСТА МАЙБУТНЬОГО.

Г. МАКАРЕВИЧ.

Наталка ПОТАПЕНКО (13 років). Я малюю. Середня школа № 51, м. Херсон.

Надія ДЗЮБИНСЬКА (12 років). Квіти ветерану. Палац піонерів та школярів. м. Самбір Львівської області.

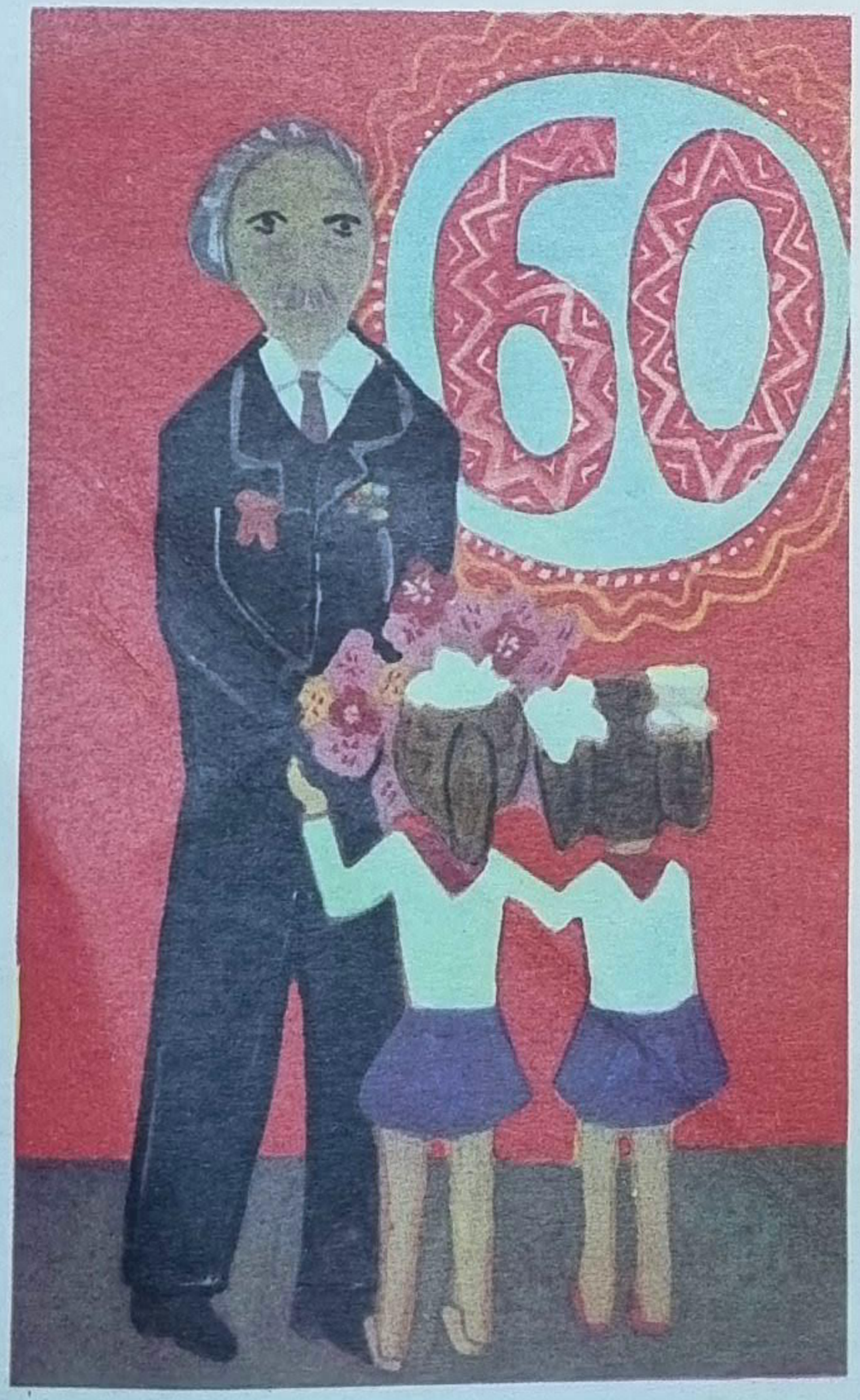

Еліна ДАЦЮК (14 років). Проти війни. Художня школа. м. Львів.

Люда РЕВЕРА. (10 років). Український танець.
Будинок піонерів та школярів Мінського району. м. Київ.

Микола ПАЧИН (14 років). Захар Беркут. Різьблення й випалювання по дереву. с. Петропавлівка Шахтарського району Донецької області.

Куточок виставки.

Фото О. ЩЕЛКОВА.

СОНЦЕ МИРУ

Наталка МИХАЙЛОВА (11 років).
Гуцул і гуцулка.
Палац піонерів та школярів. м. Львів.

Сашко ВОРОНЦОВ (11 років). Буду столярем.
Палац піонерів та школярів.
м. Самбір Львівської області.

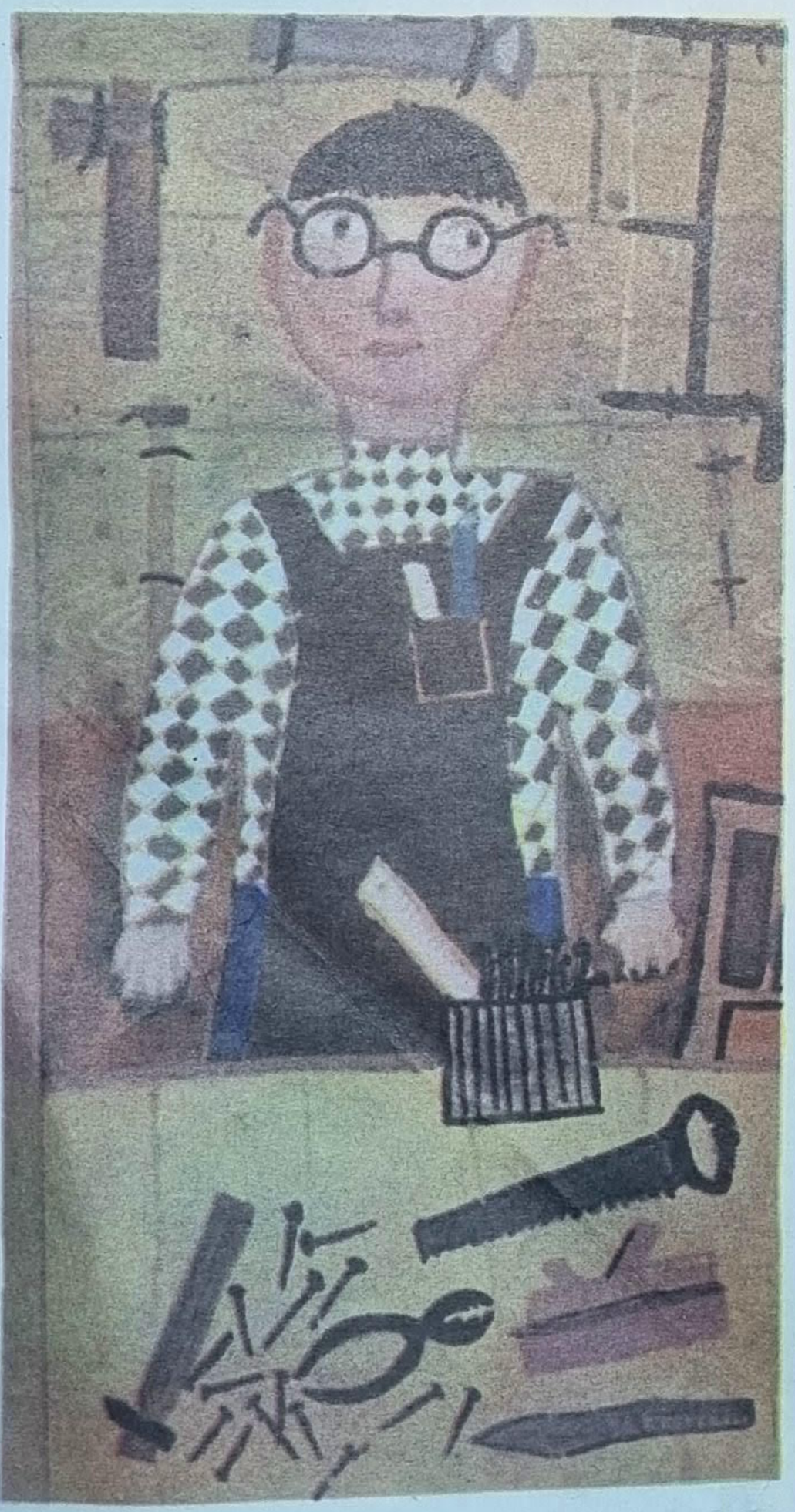

Люда МАЛЕВИЧ (14 років).
«Давай дружити». Композиція. Палац культури. м. Артемівськ Донецької області.

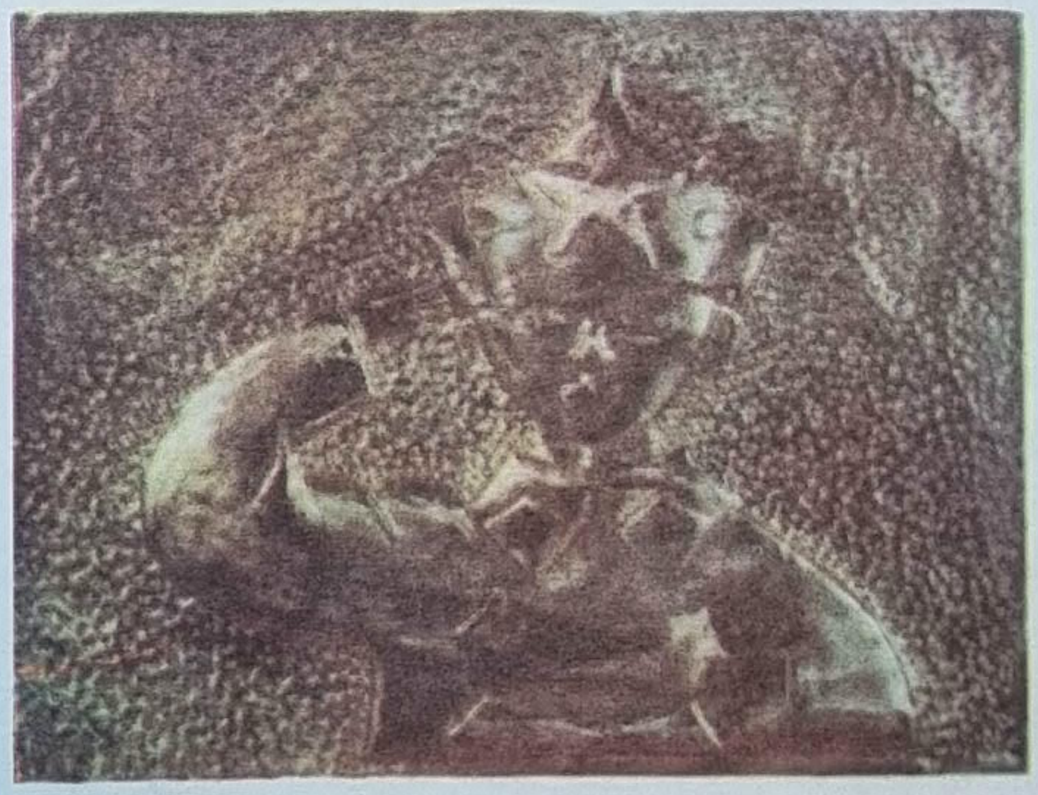

Юрко ЄРЕМЄЄВ (12 років). Юний герой.
Чеканка.
сел. Свеса Сумської області.

1979

СІЧЕНЬ

ПН.	1	8	15	22	29
ВТ.	2	9	16	23	30
СР.	3	10	17	24	31
ЧТ.	4	11	18	25	
ПТ.	5	12	19	26	
СБ.	6	13	20	27	
НД.	7	14	21	28	

ЛЮТИЙ

	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	
2	9	16	23	
3	10	17	24	
4	11	18	25	

БЕРЕЗЕНЬ

	5	12	19	26	ПН.
	6	13	20	27	ВТ.
	7	14	21	28	СР.
1	8	15	22	29	ЧТ.
2	9	16	23	30	ПТ.
3	10	17	24	31	СБ.
4	11	18	25		НД.

КВІТЕНЬ

ПН.	2	9	16	23	30	
ВТ.	3	10	17	24		
СР.	4	11	18	25		
ЧТ.	5	12	19	26		
ПТ.	6	13	20	27		
СБ.	7	14	21	28		
НД.	1	8	15	22	29	

ТРАВЕНЬ

	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	24	31	
4	11	18	25		
5	12	19	26		
6	13	20	27		

ЧЕРВЕНЬ

	4	11	18	25	ПН.
	5	12	19	26	ВТ.
	6	13	20	27	СР.
	7	14	21	28	ЧТ.
1	8	15	22	29	ПТ.
2	9	16	23	30	СБ.
3	10	17	24		НД.

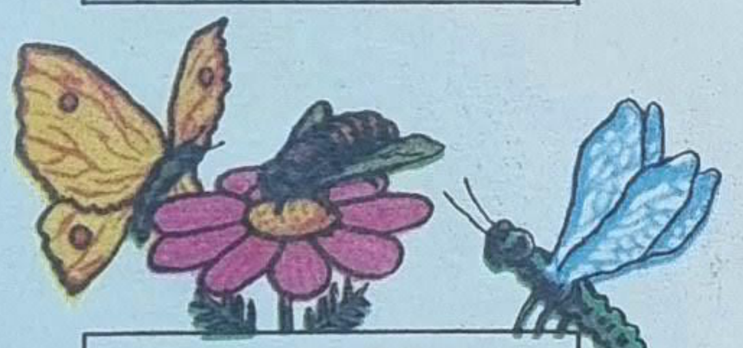

ЛИПЕНЬ

ПН.	2	9	16	23	30	
ВТ.	3	10	17	24	31	
СР.	4	11	18	25		
ЧТ.	5	12	19	26		
ПТ.	6	13	20	27		
СБ.	7	14	21	28		
НД.	1	8	15	22	29	

СЕРПЕНЬ

	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	24	31	
4	11	18	25		
5	12	19	26		

ВЕРЕСЕНЬ

	3	10	17	24		ПН.
	4	11	18	25		ВТ.
	5	12	19	26		СР.
	6	13	20	27		ЧТ.
	7	14	21	28		ПТ.
1	8	15	22	29		СБ.
2	9	16	23	30		НД.

ЖОВТЕНЬ

ПН.	1	8	15	22	29	
ВТ.	2	9	16	23	30	
СР.	3	10	17	24	31	
ЧТ.	4	11	18	25		
ПТ.	5	12	19	26		
СБ.	6	13	20	27		
НД.	7	14	21	28		

ЛИСТОПАД

	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	24		
4	11	18	25		

ГРУДЕНЬ

	3	10	17	24	31	ПН.
	4	11	18	25		ВТ.
	5	12	19	26		СР.
	6	13	20	27		ЧТ.
	7	14	21	28		ПТ.
1	8	15	22	29		СБ.
2	9	16	23	30		НД.

А. П. Гайдару — 75

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Василь БЕРЕЗА

ВЕРШНИК

Ніч — наче ворон.
Бійцям не до сну.
Чуєш, товариш,
Тривожну сурму?

Вершник відважний
Сідлає коня.
Вітер жовтневий
Пісні доганя.

Мчать комсомольці,
А пісня — до хмар.
Знову в атаку
Веде їх Гайдар.

Світ розколовся
На два кольори:
Білі — то ворог,
Червоні — це ми.

Падає вершник
На білі сніги.
Хай не радіють
Його вороги.

Маузер здасть він
І візьме перо.
Дітям розкаже
Про все, як було.

Армії водить
В атаки Гайдар.
Очі у юних
Палають, мов жар.

• • •

ПІСНІ ЇЇ ЮНОСТІ

БУЛО в бабусі Марії Коноваленко два сини комсомольці — два соколи. Коли фашисти напали на нашу країну, пішов боронити від ворога рідну землю батько. А згодом понесли заяви до військкомату і сини: просилися на фронт.

Часто листоноша приносив Марії Яківні листи-трикутники. В них сини розповідали матері про те, як вони б'ють ворога, що скоро повернуться з перемогою. Та через якийсь час одержала мати повідомлення. Одне, потім друге, а далі й третє, де говорилося, що загинули її соколи смертю хоробрих.

Залишилася Марія Яківна сама, та не одинока. Не забувають її люди, товариші по роботі, піонери. Наші тимурівці вже два роки шефствують над бабусею Марією.

Вона має свою хату, город. А обробляти його старенькій уже важко. Ми приходимо їй на допомогу. Весною білимо дерева, копаємо грядки, садимо городину, квіти. А влітку також полемо бур'яни, зриваємо малину, смородину.

Та найцікавіше, коли восени збираємо врожай. Бабуся пригощає ласощами. Або наваримо картоплі, сідаємо гуртом, їмо, співаємо пісень.

Бабуся згадує свою молодість, а потім тихенько заводить пісню, яку співали в юності. Пісню підхоплює Оля Таган, Інна Ставицька, Лариса Липар, Люба Шепель. І вже цілий хор.

Співали «Варшав'янку», «Наш паровоз, вперед лети!», «Комсомольці-добровольці», «Ой, видно село», сучасні пісні про комсомол.

Наші тимурівці й попрацювали добре, і відпочили чудово. Бабуся Марія не знала, як нам дякувати. А ми вдячні їй, бо багато розповідає нам про свою комсомольську юність, про перші п'ятирічки.

Іра **КРАСНОПЛАХТИЧ**,
учениця 8-Б класу
Краснолиманської
середньої школи № 2.
Донецька область.

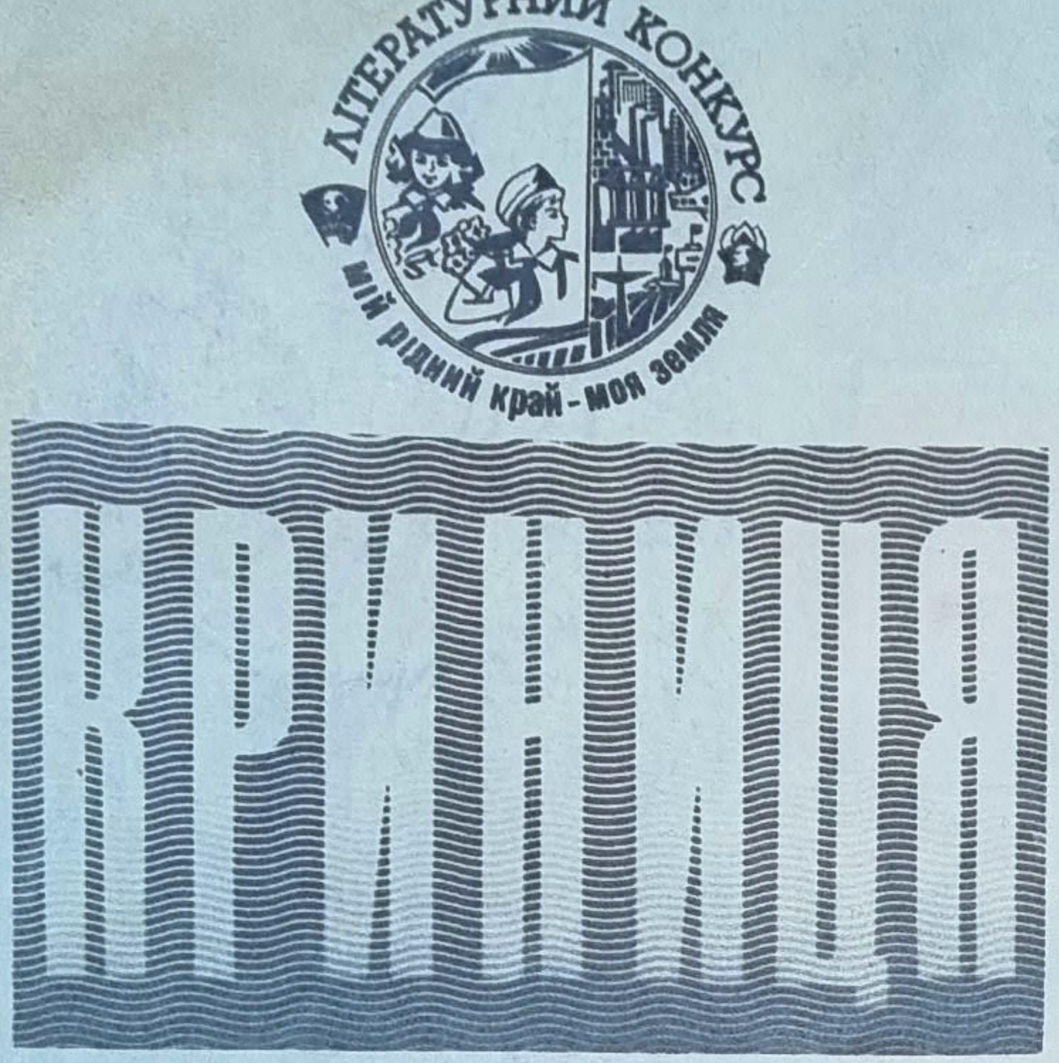

Вона прикрашає нашу землю, поїть життєдайною водою, додає нам сил і снаги. Недарма про неї складено стільки пісень.

Копав, копав криниченьку,
неділеньку, дві...

Я бачив ці криниці, копані коло доріг у селах, криниченьки в садах зелених, у полі — всюди на Поділлі, де пощастило мандрувати влітку. Здавалося, що всі вони прийшли з пісень, мають свою долю. А одна криниця живе у моїх споминах як зустріч з доброю людиною, як мелодія, що раз почута, вже не забувається — криниця на поетичній землі Немирівщини.

Спершу був ковток джерельної води з білого кухлика на рубленому цямринні. Палила спека жнивної пори, сонце горіло в небі, а криниця тамувала спрагу і наливала силою від землі, дарувала пахощі поля і прохолоду лісу. Бо і сама вона стояла на межі поля і лісу: з одного боку простягнув свою широку натруджену долоню родючий лан колгоспу «Маяк», а з другого — густий дубовий бір. Край поля — хата, одна-однісінька на просторих гонах, а під лісом садок притулився і велика пасіка в ньому. А між полем і лісом, між хатою і садком — курна дорога біжить, і криниця вийшла до самої дороги, людям назустріч. Наче мати дітей виглядає з доріг далеких. Дашок над цямринням світліє, як хустина, а набираєш води у відерце — крутиться коловорот і ніби рукою махає. Збоку кущ калини притулився. І яблука з яблуні заглядають у воду на свою красу.

Я вже випив води і збирався поставити білий кухлик на місце, коли чиясь дужа рука перехопила його і зачерпнула з відра. Підвів голову і побачив засмаглого чоловіка, розігрітого сонцем, темноволосого, запорошеного пилом аж до сивини. Він жадібно пив воду, всміхнувся, передав кухлик своєму сусідові, швидко сів у кабіну машини і рушив з місця. Кузов важко гойднувся, тепло заясніло на сонці зерно. А тут уже хлопець набирав води у великий термос-бідон — треба у поле комбайнерам завезти. Кухлик то переходив з рук у руки, то пірнав у воду, то відпочивав на своєму заповітному місці, готовий почастувати подорожнього. І люди звикли, що криниця їх привітає і щедро обдарує, свіжістю напоїть. Приходять, беруть воду і поспішають далі, бо їх чекає робота, поле, ліс, рідні вдома, і так день у день, рік у рік.

Я нахилився до землі, щоб підняти з трави червоне яблуко, і побачив унизу на цямринні напис. Скромне свідоцтво про народження: рівно чверть віку тому, 22 вересня, криниця вперше подала людям пити.

Гудуть у полі комбайни, снують вантажені зерном машини, курява встає над дорогою, бринять бджоли в саду — знайомий, веселий ритм роботи. Ось зовсім близько заторохтів віз і раптом затих, мовби став, а за мить з лісу вийшов чоловік, ведучи за повід молодого коня, сірого рисака у яблуках. І знову згадався рядок із пісні: «...веде коня напувать».

Чоловік напував коня, напився сам, зняв кашкет і витер спітніле обличчя. Йому було десь за п'ятдесят. Волосся сріблилося сивиною, руки жилаві і міцні, а очі такі світлі, як погідне небо. Він був заклопотаний, поспішав до праці, але глянувши на нас з братом, зірвав два великі червоні яблука, подав і усміхнувся. Та усмішка вся світилася приязню, вона була добра, як вода з криниці і яблука з саду.

Я зрозумів — прийшов господар цього гарного куточка землі, лісник Іван Дмитрович Мельник. Він запросив тата і маму переночувати у його хаті, а то й побути кілька днів, походити лісом, назбирати грибів. Ми залишились і відтепер завжди будемо тепло згадувати росяні світанки у лісі, сонячні дні у полі, ясні ночі, коли спить зачарований ліс, трактор прокладає в полі чорну скибу, а яблука в світлі місяця, мов сріблом налиті.

Ми полюбили природу зеленого Поділля і людину, яка прикрашує землю своєю працею, хоча сама обпалена війною. У боях за визволення Львова солдат Іван Мельник був тяжкопоранений, лікарі вирвали його з пазурів смерті, вирізали прострілену нирку. Але куля й кілька осколків так і лишилися в тілі. А він, ледве ставши на ноги після фронту, почав ліси відроджувати, порубані і спалені фашистами. Тоді і криницю викопав, і яблуні посадив та поливав їх чистою водою. Тут, у роботі коло лісу, помалу загоїлись його рани. Коли підросли діти, перебрався з сім'єю в село. Хата, криниця, колгоспна пасіка в саду залишилися, як рідня поля і лісу. Тішать вони людям око, дають притулок у дощ і в спеку, водою напоять, яблуками почастують. Інколи тут заночує й Іван Дмитрович, як робота допізна затримає в лісі. Встає раненько, лиш бджоли починають вилітати з вуликів. І він спішить до праці, вирощує і береже ліс — зелену красу землі. А як заниють рани, іде до криниці, мов за цілющим нектаром, і набирає води білим кухлем.

Легко пропливають хмари, швидкі, як літа. А знайома постать коло криниці міцно стоїть на землі, де не пересихають джерела, які так потрібні людям.

Олесь ГОЯН,
учень 8-го класу середньої
школи № 46 м. Києва.

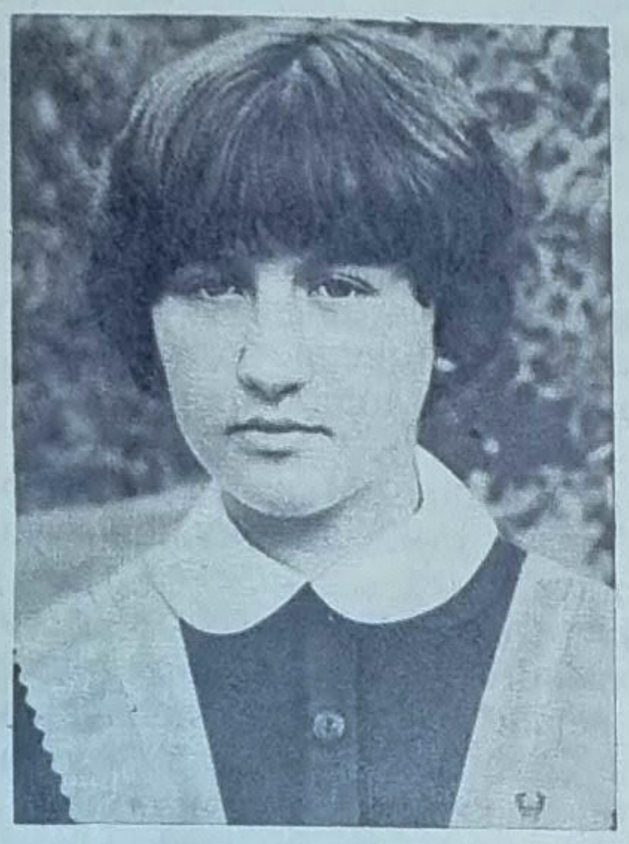

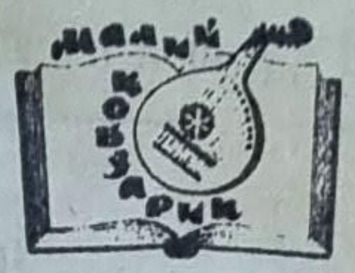

ДОРОГА РЕДАКЦІЄ!

Надсилаю кілька своїх нових віршів. Поетичною творчістю я захопилася у вісім років. Пізніше пробувала сили у жанрі казки, оповідання. Не знаю, як інші, а я завжди незадоволена написаним. Хочеться сказати просто, яскраво, але це нелегко. Без наполегливої праці не буде справжньої поезії — це я вже зрозуміла...

Ірина ВЕДЕНЧУК,
учениця Великоолександрівської середньої школи № 2,
Херсонська область.

ХЛІБНЕ МОРЕ

Зайчик сонячний стрибає
над покосами,
Так і проситься, пустун, до рук.
Ми ходили тут ногами босими,
Слухали пташиний перегук.
А земля під вранішніми росами
Оживала, набиралась сил,
Гнала хвилю під дощами косими,
Ніби море. Жаль, нема вітрил.
Що вітрила! Якось на світанку
Загули у полі кораблі;
Потяглись тоді безперестанку
Золоті покоси по землі.

УДОСВІТА

Фарбувало розмашисто сонце
Небокрай золотим олівцем.
Зазирнуло до мене в віконце,
Провело по стіні промінцем.
Я прокинулась. Вийшла на ганок:
Скільки маків навкруг зацвіло!
Пелюстки, як рожеві тумани,
Огорнули маленьке село.

МИ ПОЛОЛИ БУРЯКИ

Ми пололи буряки
понад лісосмугою,
працювали залюбки
з піснею-подругою.
Нас працює двадцять
п'ять,
хай ще недосвідчених.
Сапи весело дзвенять
в полі понад річкою.

ЛИСТОПАД

Листопад, листопад.
Золотиста віхола
Обтрусила красень-сад
Бавиться з горіхами.
Розіслала килими,
Не руками виткані.
Зачекалася зими,
Ходить попід вікнами.
А стрункі ясени
Розмовляють з кленами.
Розлучилися вони
З сукнями зеленими.
«Вже недовго до
зими»,—
Гомонять ялиночки.
І напнули ясени
Золоті косиночки.
Листопад, листопад.
Золотиста віхола
Обтрусила красень-сад,
Ходить попід вікнами.

Малюнки
І. ЗАНУДИ.

Ірина РЯБІНІНА

ЧЕРВОНИЙ КІНЬ

Оповідання

МАКСИМКО солодко спав.

Цікавий місяць дивився у вікно. Бачив сонні іграшки, охайно складені речі. Пильно розглядав дідову будьонівку — найбільший хлоп'ячий скарб. Будьонівка лежала на тумбочці коло ліжка.

І тут погляд місяця, впавши на Максимкові заплющені очі, навіяв йому незвичайний сон.

Снилося хлопчику вже не вперше: вершник у будьонівці, його дід, схожий на самого Максимка,— на червоному коні. А кінь — як вогонь, як сонце! Максимко бачив такого на картині: верхи на чарівному коні сидів незвичайний хлопець. І називалася картина — «Купання червоного коня». Репродукція цієї картини висіла над його ліжком. Та, сором зізнатися, Максим... вирізав вершника... Бо не міг він комусь іншому дозволити сидіти на коні, який не раз у битвах рятував од смерті його діда, теж Максима! Вони, бойові побратими, спільно ділили останній кусень хліба. Разом й загинули в громадянську...

Ох, цей червоний кінь...

Гаразд, все по порядку.

В травні мама їхала у відрядження. В тата були зйомки на кіностудії. От і відвезли Максима в село, до баби. Ой, щастя ж було, коли Максимко вбіг до хати! Кинувся до бабусі, а назустріч йому — дві ласкаві, у зморшках, руки. І вже обіймають його каштанову голівку.

— Максимку, дитино... Помічник мій приїхав...

Поблизу щось загарчало, а наступної миті з радісним скавучанням тицьнулось писком у Максимкове вухо.

— Жук, Жук!

Великий волохатий пес клубком качався біля Максимка, висолопивши червоного язика.

Так і ходили вони кілька днів вервечкою: бабця, за нею — онук, за хлопчиком — чорний пес із веселим хвостом.

Баба мала таємничу скриню. Максимко давно хотів зазирнути до неї — що там?.. Але завжди чув бабусине: «Підрости, сину».

Те, що він уже підріс, Максимко зрозумів, коли бабуся нарешті підвела його до загадкової скрині. Віко злетіло вгору. І перше, що впало хлопцеві в очі, була вицвіла дідова будьонівка. Вражено взяв у руки, довго перед стареньким люстром приміряв.

— Ну що ж, Максимко, твоя тепер, твоя...

З того дня хлопець не розлучався зі своїм скарбом. З того самого дня й почав снитися червоний кінь...

Якось Максимко розповідав сусідським хлопцям про свого діда і про незвичайного коня. Хлопці захоплено дивилися на будьонівку, і зірка на ній від тих зачарованих поглядів начебто сяяла оновленим світлом.

Раптом пролунало поряд:

— Та неправда!..

Максимко нічого не втямив, дивлячись на рудого хлопця, який наблизився до їхнього гурту.

— Що? — спитав він.

— Кажу, неправда. Не буває червоних коней. Чорні є, сірі є, ну, гніді є, а червоних нема. Неправда.

Максимко образився.

— Є такі коні, є!

— Нема,— впевнено мовив рудий і, незалежно засунувши руки в кишені штанів, подався геть...

На початку літа Максимко повернувся до міста. І хоча минув майже місяць після зустрічі з рудим, слово «Неправда!» весь час переслідувало хлопчика. Майже кожної суботи й неділі просив батька повести його на іподром. Білі й чорні гриви злітали й пливли над гнідими, буланими, блискучо-чорними... і тільки червоних — не було...

Одного ранку тато сказав Максимкові:

— Хочеш піти зі мною на студію? Тоді хутчій збирайся. Я познайомлю тебе з новим артистом.

Кіностудія містилась поблизу їхнього будинку. Але сьогодні татко повів сина не до павільйону, де йшли зйомки, а в сад кіностудії.

Тут, серед яблунь, ходив темногривий кінь.

— Ну от, знайомся з Васьком. Він буде знімати-ся в нашому фільмі. А в мене справи,— мовив тато.

Поцілував Максимка — й пішов геть.

Кінь дивився на хлопчика, а хлопчик на коня. Васько був світло-гнідої масті! Майже...

І після першої зустрічі в саду Максимко мало не кожного дня приносив Васькові гостинці. Спочатку — червоні полуниці, потім — солодкі червоні черешні й червоні соковиті вишні. Кінь задоволено брав своїми гарячими, м'якими губами яскраві ягоди з дитячої долоні. Вдячно дивився на Максимка лагідними, сумовитими очима, але... так і лишався світло-гнідим.

В липні клумби зацвіли ясно-червоними каннами. Якось зраділий Максимко підвів до них Васька. Кінь нахилив голову, понюхав квіти і здивовано глянув на свого друга: такої паші він ще не їв. Щоб ніхто не бачив, Максимко зірвав одну квітку і простягнув коню. Васько обережно лизнув її і не став їсти — прекрасна квітка виявилася зовсім несмачною.

— Ех, Васько, Васько,— хлопець обійняв теплу кінську шию,— Ніколи тобі червоним не бути...

Коли кіногрупа виїхала знімати фільм на природу, тато взяв із собою й сина. За цей час Максимко з Васьком ще більше здружилися.

Коли зйомки вже завершувалися, батько з сином надумали зустрічати світанок.

Вдосвіта тато розбудив Максимка:

— Час, сину, а то не встигнемо до сонця дійти.

Так не хотілось прокидатися! Але ж ніколи ще не бачив сходу сонця. Швиденько схопився на ноги, одягнувся, взяв дідову будьонівку і вийшов надвір.

За порогом хати стояв Васько.

Йшли до річки мовчки. Зупинилися на крутому березі. Поступово небо над річкою почало світлішати. Потім над водою з'явився червоний окраєць. Окраєць повільно спливав над річкою.

То сходило сонце, освітлюючи й зігріваючи безкраю щедру землю.

І тієї ж миті Максим відчув на своїй потилиці вологе дихання Васька. Хлопець обернувся погладити друга — і завмер...

У променях ранкового сонця стояв яскраво-червоний кінь!..

Батькові дужі руки підхопили хлопця й посадили на казкового коня. І це вже був не сон: юний вершник у будьонівці на червоному коні!

Володимир ГАПТАР

ПЕТЬКОВА ТАЄМНИЦЯ

— Ти ж нікому, ані слова,
По секрету, лиш тобі!
— Я? Та що ти? Я — ніколи!.. —
І побіг.
— Ох, що знаю! Таємницю!
Щоб ніхто, гаразд?
— Авжеж!
В мене ж слово, наче криця, —
І — навскач не доженеш.

Скоро знали всі в селі
І дорослі, і малі —
Хто від Колі, хто — від Гриця —
Надзвичайну таємницю.
Хоч здається всі мовчали
І отак завжди казали:
— Ти ж нікому, ані слова!
— Я? Та що ти? Я — ніколи!

КОРАБЕЛЬ І ОКЕАН

Третій день на Тихім океані
Шаленіє вітер ураганний,
Підіймає хвилі, ніби гори,
І кричить:
— Ніхто мене не зборе!
Я у всьому світі найсильніший!
Я у всьому світі найгрізніший!
Та ще більші хвилі підіймає
І громи ще більше накликає.
Але що це? — Не хвалися, вітре,
Тим, що найсильніший ти на світі!
Океан громами гримнув люто,
Бачить — корабель, на ньому — люди.
Та такий великий він і гарний,
Гордо називається — «Гагарін»!
Не боїться хвилі він, ні грому,
З плавання вертається додому.
Океану соромно хвалькові:
— Більш не буду хвастатись ніколи!

БУВ Я В ЛІСІ

Був я в лісі — майже
місяць,
Ну, не місяць — день.
Два гриби знайшов у листі.
Аж захрип — співав
пісень!
А Славко співає гірше,
Та грибів у нього більше.

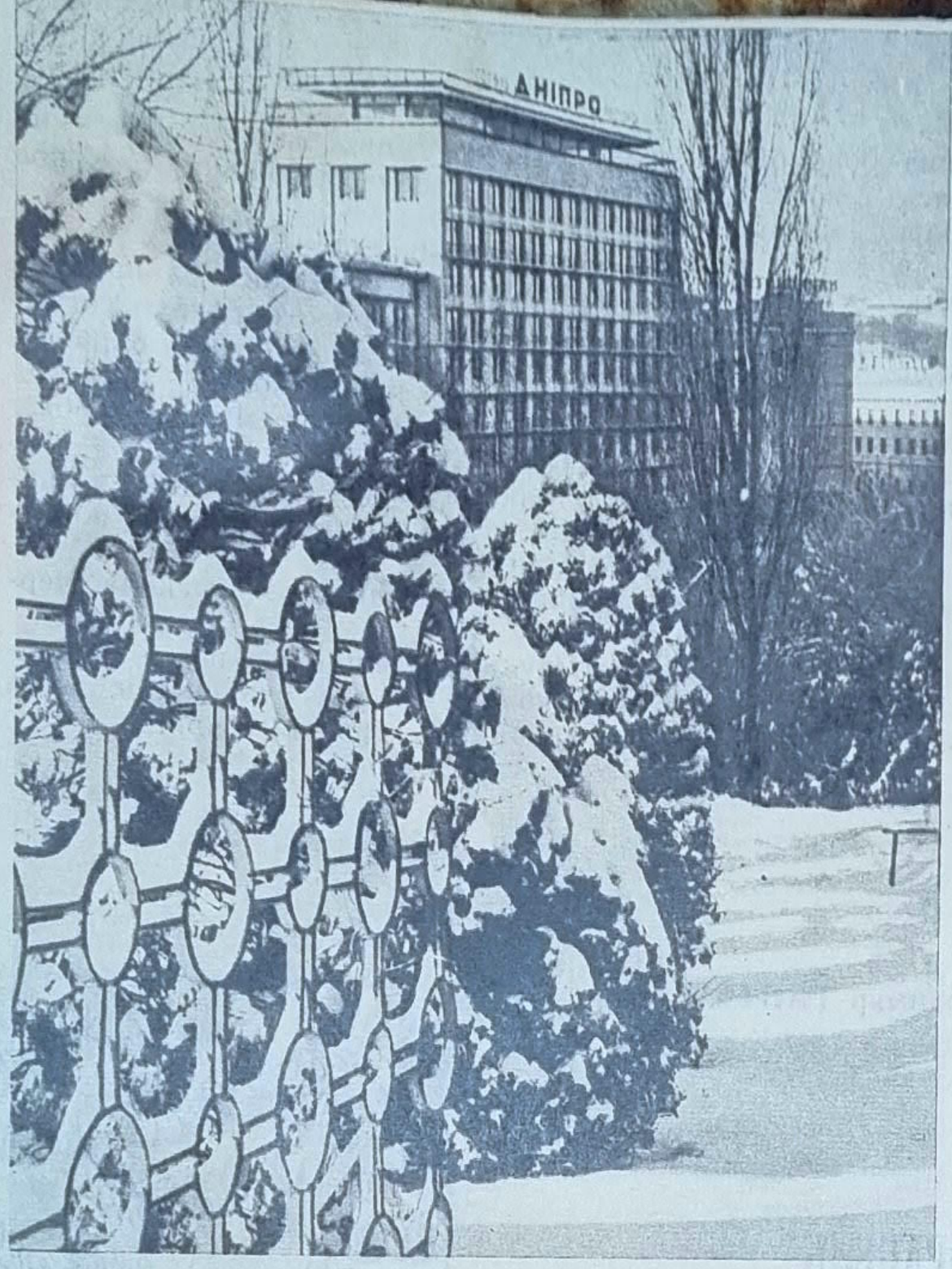

Гляньте — навколо зимова казка! Все — будинки, вулиці, парки і сади — в білому вбранні. А гілки дерев покрились інеєм, немов одягли пухові рукавички. Так і хочеться підійти до них і погладити рукою. І лиш доторкнетесь, як голочки інею спочатку поволі, а далі так і сипнуть вам на лице, на комір, на плечі. І стільки тієї паморозі, що на якусь мить здається сильніш засяяло сонце.

І пригадується, ось так у травні летіли ніжні пелюстки вишень, яблунь, тендітні пушинки кульбабки. Але тепер все, що веселило, радувало око весною і літом, зникло, сховалось під глибоким снігом. Не пізнати знайомих місць, куди ходили відпочивати влітку.

Але цікаво й зараз помилуватись засніженим парком, лісом, подивитись на річку.

Високі верби й тополі, що ростуть на березі, нині, як віхи, стирчать із снігу. В ясний морозний день люди йдуть прогулятись на Дніпро, до Десни чи до Бугу... Беруть лижі, санки, а дехто навіть блешнями запасся.

Весела пора, канікули! Новорічні свята біля нарядних ялинок. У них свої неповторні барви і запахи: гіркувата терпкість відталої хвої, райдужне вбрання зелених гілок, казкова білизна кришталевого снігу. Лижні походи, хокейні баталії, сніжні фортеці... Ці зимові дні завжди радісні, неповторні, наповнені веселощами.

А як досхочу награєтесь із друзями в сніжки, накатаєтесь з льодяної гірки на санках, підете додому чи в бібліотеку і засядете за цікаву книгу, яка поведе вас у нові казкові країни, незвідані світи.

ВИТІВКИ ЗИМИ-

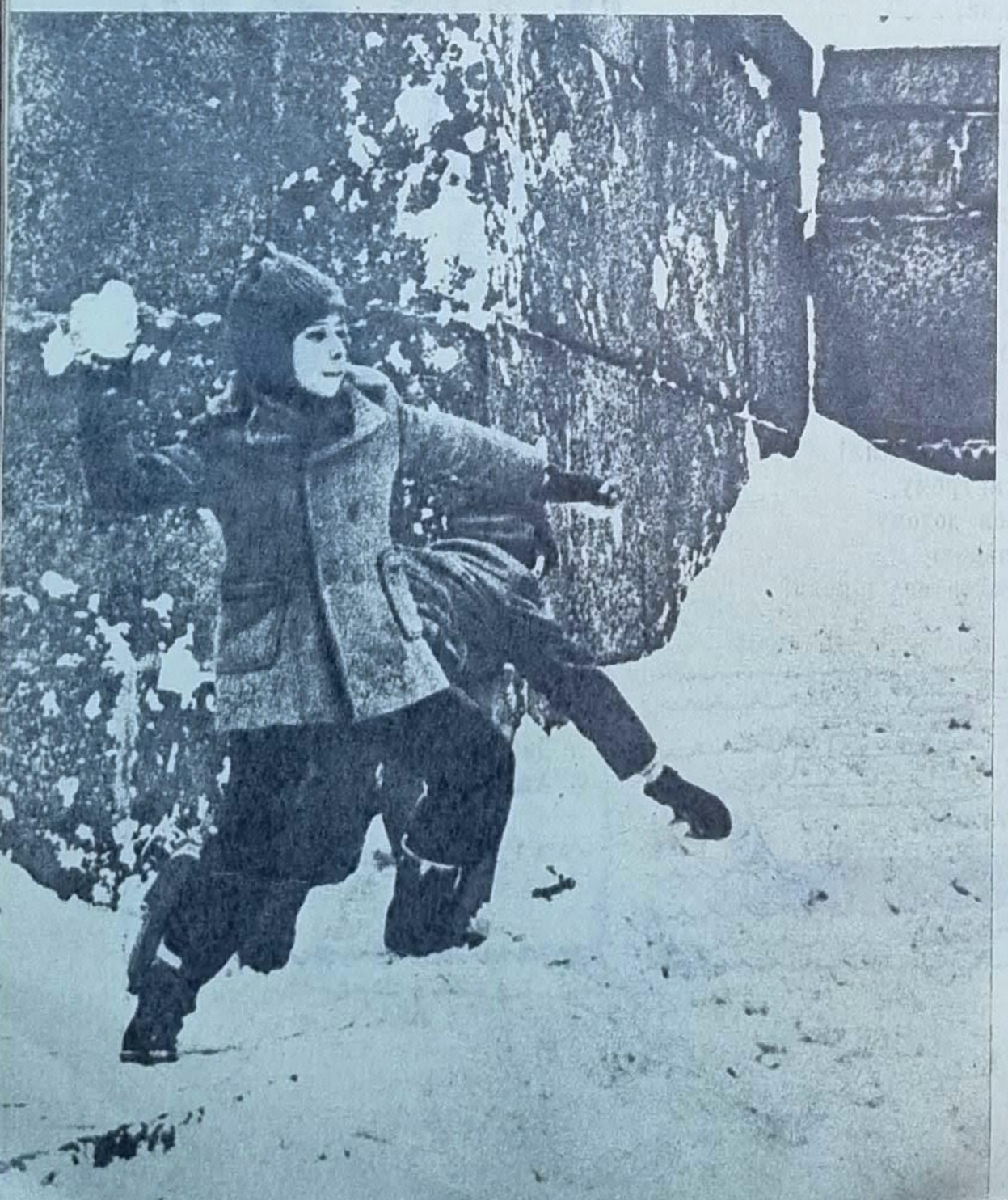

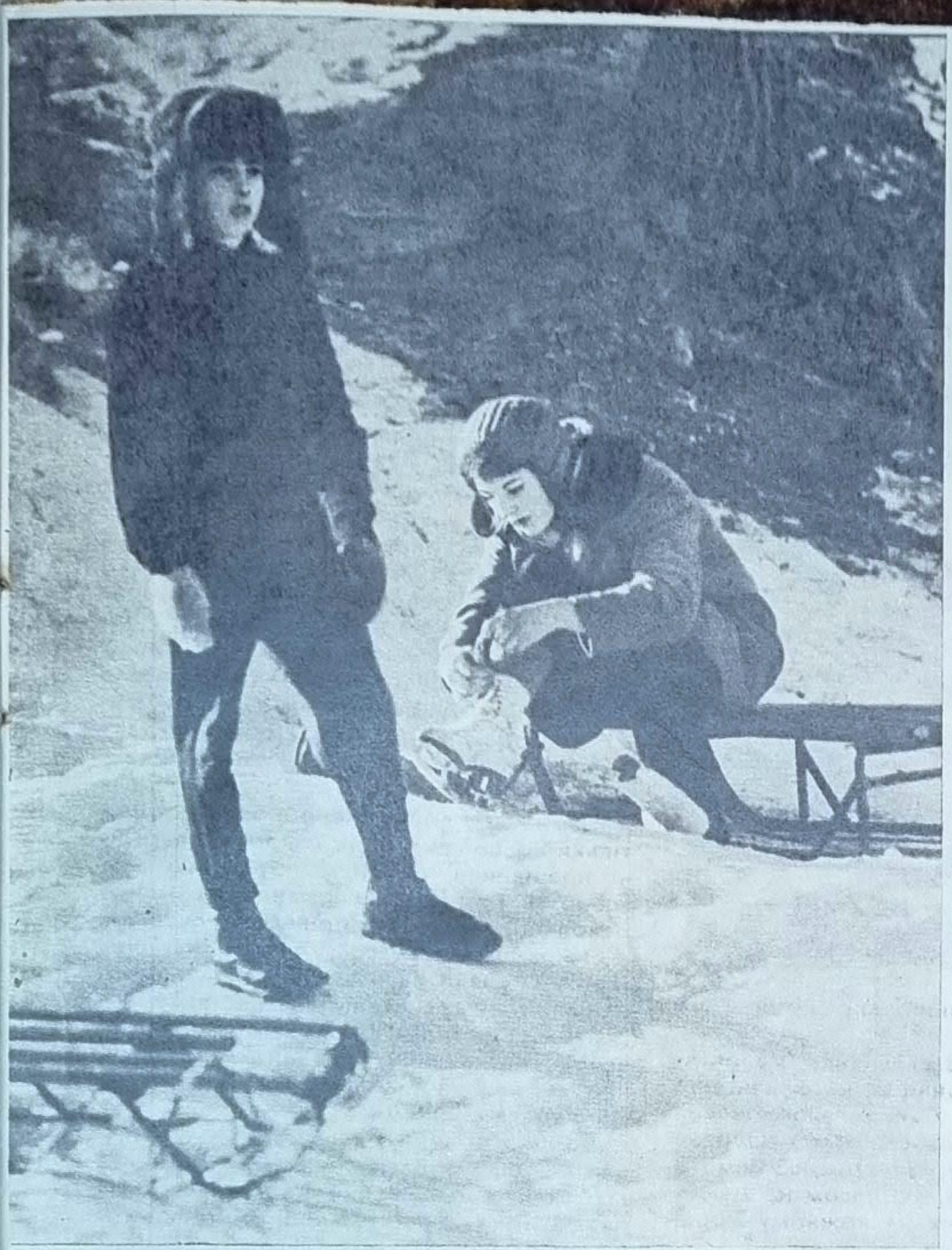

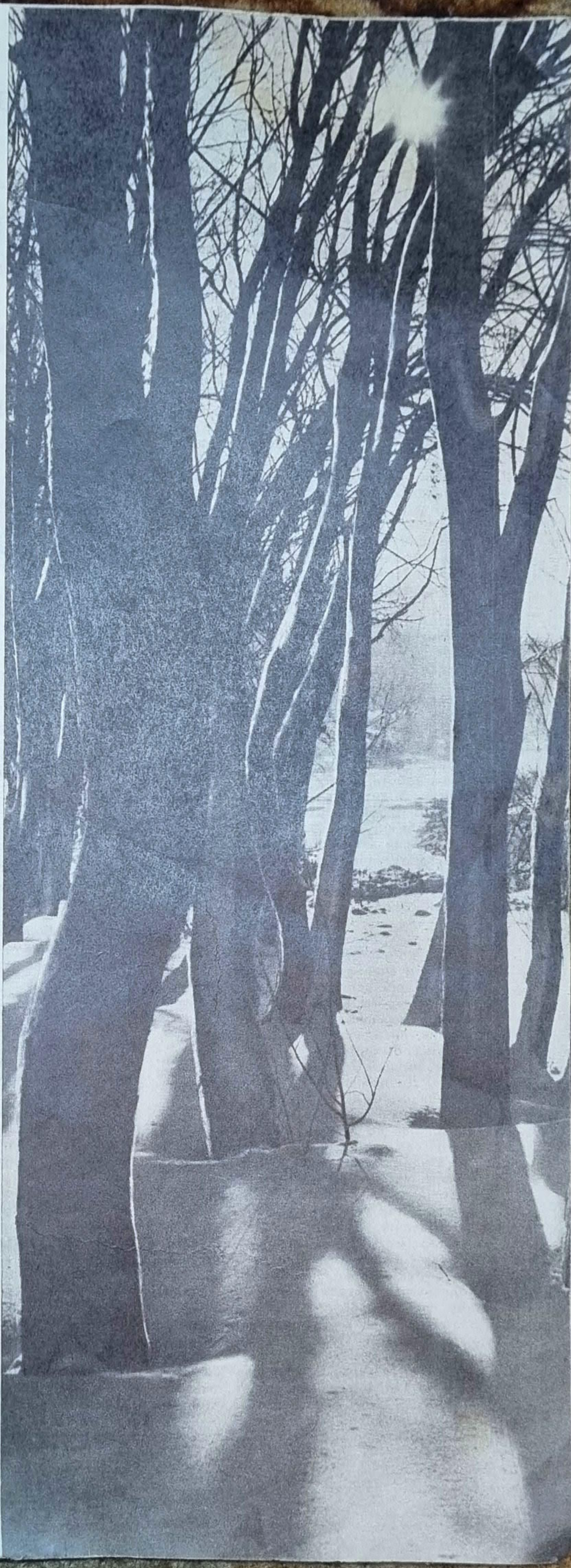

СНІГОВИЧКИ

З НАРОДНИХ ДУМ І ДЖЕРЕЛ

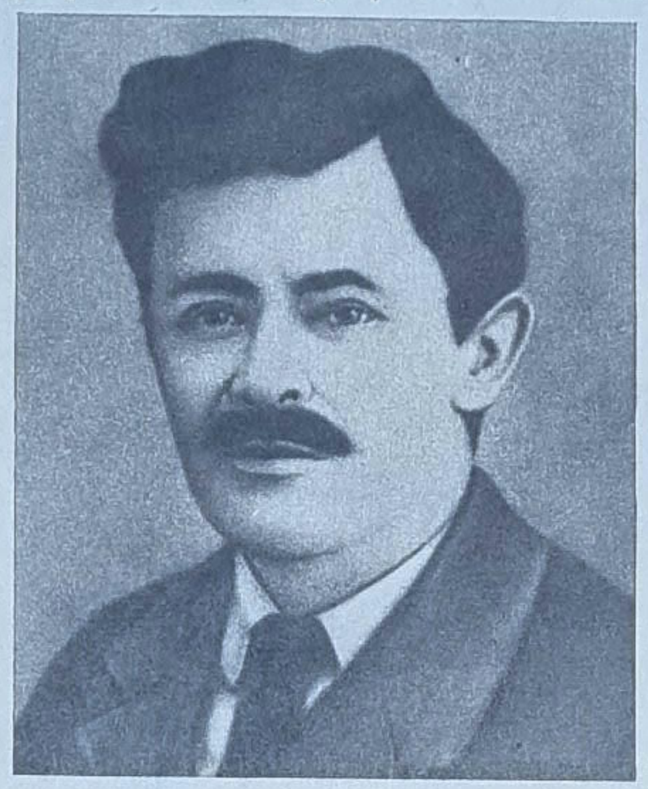

«Буйне зелення в саду вже осінні золотарі позолотили, а подекуди палає воно, мов огненне», — такими барвистими, щедрими мазками захоплює нас оповідання Степана Васильченка «Талант». Твір, короткий за розміром і глибоко трагічний за своїм змістом. Написаний рукою художника, що збагатив себе враженнями, істотним знанням тогочасного життя, пройнявся болями свого народу. Написаний майстерно, з високим мистецьким хистом. Збитий кожним знайденим, насущним словом. Пронизаний думками і пристрастю людського таланту. Власне, це стосується більшості новел, оповідань, повістей Степана Васильченка — українського письменника, педагога, життєвий і творчий шлях якого проходив двома століттями.

Містечко Ічня на Чернігівщині — найспівучіший закуток. Там 1879 року 8 січня народився Степан Васильченко (Степан Васильович Панасенко). На все життя залишилася в його душі Ічня своїми піснями, хорами, напрочуд славними голосами.

З тих пісень, з отчого краю, з тихих ставів та з чистих зір бере початок його ласкаве і мужнє слово.

З українських пісень і дум народних прийшли в його дитячу свідомість Кармелюк і Бондарівна, козак Голота і Сірко Іван.

Родина Панасенків була роботяща і співуча. Взимку батько з синами шив селянам чоботи, влітку — всі йшли на заробітки. З дитинства Степан Васильченко скроплював потом чужу ниву. Тоді ж на собі відчув зневагу багатія до бідняка. Барви і враження дитинства не пригасають ніколи. Поруч з наймитською непосильною працею залишились в його пам'яті Шевченкові «Гайдамаки» та «Катерина» і Гоголівський «Тарас Бульба». Книгу в родині шевця читали вголос за роботою. Батько поважав у людях добре серце і розум. Прагнув, щоб діти вчилися і мали освіту.

В Ічні пройшли шкільні роки Васильченка. Дорога до Коростишівської семінарії і навчання в ній, як згадує письменник, лишились для нього радісним і гірким спомином.

Він першим із свого роду ішов до світла. До принадного, але недоступного селянським дітям світу.

В шістнадцять літ Степан Васильченко вступає до Коростишівської учительської семінарії, а по закінченні — в дев'ятнадцять років він розпочав свої нелегкі уроки на ниві вчителювання.

Кожен з тих уроків був кроком до зрілості, гартування його письменницького таланту.

Село Потоки на Канівщині, Богуслав, сільські школи Київщини та Полтавщини — такі тривожно-спокутні дороги тодішнього вчителя. Життя під постійним наглядом поліції. Багато сторінок з того летючого вчителювання ввійшли в автобіографічну повість С. Васильченка «Мій шлях».

«В своєму автобіографічному нарисі я маю на меті в загальних рисах показати життєвий шлях народного вчителя і мужицького українського письменника, за якого я себе вважаю, шлях не винятковий, а характерний для дітей сільських пролетарів».

Шлях Степана Васильченка як письменника нероздільний з його вчительською діяльністю. Сюжети його новел — вихоплені з шкільного життя. Образи творів «Над Россю», «Вечеря», «З самого початку» — вчителі, які часом не мають крихти хліба, і яких на кожному кроці принижують попи та урядники.

В таких жахливих умовах, переборюючи всілякі труднощі, вечорами розпалював полум'я своєї літературної творчості Степан Васильченко.

«Часто після вечірньої праці, коли зі школи порозходяться мої гості, я зачинявся в кімнаті, витягував свої зошитки і писав, гортав сторінку за сторінкою, аж поки не заглядав у вікно світанок». Це відверто оголені рядки з повісті «Мій шлях». Так народний вчитель ділив свої болі і сподівання на краще з чистим аркушем паперу та з своїм другом — шкільним сторожем Юхимом. Будучи студентом Глухівського вчительського інституту Степан Васильченко вітав революцію 1905 року. Стежив за її поступом. На вулицях Глухова пролунала «Марсельєза». Його цікавлять настрої і боротьба робітничого класу. Письменник їде вчителювати на Донбас «до живого і шумкого шахтарського життя».

В селі Щербанівці Степана Васильченка разом з іншими вчителями заарештовують і кидають в бахмутську тюрму. Тут він знайомиться з осетином Олексієм Хостнаєвим. З його розповідей пише цикл «Осетинських казок». Відкривається ще одна грань творчості Васильченка. Його вражають фантастичні фольклорні мотиви осетинського народу.

Вийшовши хворим на волю, Степан Васильченко добирається до рідної Ічні. Тут з дитячих споминів та з жорстоких доріг молодості виткались для нього дні щасливого натхнення. Одне за одним письменник створює оповідання «Мужицька арихметика», «На чужину», «Пацанок», «Волошки».

Школа, світ дитинства, виховання юної людини — наскрізна тема творчості письменника. Ось кінцеві рядки його новели «Дощ»: «Тільки трійко дітей під землянкою тьмарили красу зеленого куточка, як три прив'ялі квітки, що забули виставити на дощ». З такою батьківською любов'ю і ніжністю малював дітей письменник.

Та життя не обминало його долі найсуворішими чашами. В 1914 році Степана Васильченка мобілізують на фронт. Три роки без перерви він перебуває на передових позиціях, доки не підірвалося серце. Відступи і голод в Галичині, солдатські будні, люта зима на Двінському фронті борознами лягли в «Окопний щоденник», в оповідання «Чорні маки», «Отруйна квітка».

Жовтнева революція започаткувала новий шлях у творчості Степана Васильченка. З хоровою капелою «Думка» влітку 1920 року письменник вирушає в подорож по Лівобережній Україні. Лубни, Ромодан, Миргород, Полтава, Харків, Кременчук — то все мистецькі записи в його щоденнику. Нове життя вимагає нового слова. Червоноармійці, що тільки-но повернулись з фронту, партійні працівники, радянські будівничі вже говорять у нотатках письменника мовою революції, мовою героїки і будування.

Основною темою пореволюційних творів Степана Васильченка залишається школа, життя вчителів і їхніх вихованців. Зміст новел «Приблуда», «Червоний вечір» визначений завданнями часу, життям шкільної молоді, соціалістичними перетвореннями.

До цього циклу належать також повісті Степана Васильченка «Авіаційний гурток» та «Олив'яний перстень». Написані вони з багаторічної вчительської практики письменника. Після повернення з подорожі Васильченко знову йде вчителювати «тепер уже в нову, українську школу». Збулась його юнацька терпелиха-мрія, збувалися задуми героїв, яким була відкрита щедра душа педагога і письменника. З дітей виростали нові покоління радянських людей.

Протягом життя Степан Васильченко звертався до творчості і постаті Т. Г. Шевченка. «Пісня, Кобзар і Гоголь — твори, яким я не знаю рівних у світовій літературі», — писав письменник.

В пожовтневий час він багато і плідно працює над біографічною повістю про Шевченка. Це мав бути широкоплановий твір про Кобзаря в п'яти частинах. В архіві письменника збереглись назви книг «Талан», «Жива легенда», «Гірка слава», «Полин-доля»... Письменник не встиг здійснити свій задум. Відома нам лише перша частина твору «В бур'янах», в якому змальовано дитинство поета. Та згадана повість — це справжня художня цінність в набутках літератури про велич і дух геніального Шевченка.

Степан Васильченко чимало працював у жанрі драматургії. Ще в дожовтневий час ним були створені п'єси «Чарівниця», «На перші гулі», пізніше — радянська школа вимагала репертуару для драмгуртків, і письменник охоче інсценізує Шевченка — «Іван Гус», Франка — «До світла», а також пише власні драматичні твори — «Кармелюк» та «Минають дні».

Видатний український письменник, природжений педагог глибоко вірив в красу і силу рідного слова і вважав для себе щастям — все життя дбати за його розвиток, за слово-зброю, за слово — джерело людських радощів.

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ.

НА ВСЕ СВІЙ ЧАС

Дорога редакціє!

Звертаються до тебе учениці Погонівської восьмирічної школи Барвінківського району, Харківської області. Просимо відповісти на такі питання:

1. З якого віку можна ходити до клубу ввечері?

2. Чи можна в школу носити сережки?

Восьмикласниці.

В редакцію надходить багато листів із проханням одержати вичерпні відповіді на хвилюючі питання хлопчиків і дівчаток. Дітей цікавить все: і як краще проводити дозвілля, як красиво й модно одягнутися, до лиця зробити зачіску. Особливо хвилюють їх питання дружби й моралі.

Та слід пам'ятати, що ніхто, ніколи не може дати правильних «рецептів» поведінки на всі випадки життя. Нема таких довідників. Обирати доводиться самому, буває й що бракуватиме часу для обдумування. Яка ти людина, такі й твої вчинки.

Пам'ятайте, «посієш вчинок — пожнеш звичку, посієш звичку — пожнеш характер, а посієш характер — пожнеш долю».

Ніколи не дозволяйте собі «тільки один раз» сказати неправду, підвести друга, не дотримати слова. Дуже важливо «берегти честь змолоду». А для цього необхідно шляхом систематичного тренування розвивати в собі волю, критичне ставлення до себе, тобто завжди вміти подивитись на себе збоку, подумати, як оцінять твою поведінку інші: батьки, вчителі, друзі. Або подумки зверніться до своїх улюблених літературних героїв чи знайомих, хто є для вас авторитетом. Уявіть, що завжди за вами стежать очі цієї людини, яка хороші ваші вчинки схвалює, а погані засуджує. Намагайтесь не дозволяти собі робити те, що не схвалив би ваш ідеал. Коли вам це вдасться, тоді можете бути спокійними, що живете і робите правильно, помилок не допускаєте.

Чому так вимогливі до вас дорослі?

Ви дивуєтесь і часто обурюєтесь. Зрозумійте: вони досвідченіші, більше знають життя, хочуть, щоб ви не помилялися, були щасливі.

Ви знаєте, що час, у який ми живемо, називають космічним, атомним. Чому? Бурхливо розвивається наука, техніка. Атомоходи борознять океани, могутні ракети піднімають ввись космічні кораблі. Сучасні обчислювальні машини можуть здійснити 10—12 мільйонів операцій за секунду.

А для цього, в першу чергу, необхідні глибокі знання.

Не відчуєте відповідальності тепер за якість навчання, в доросле життя вступите неповноцінною людиною, будете поганими працівниками. А це означатиме, що ваші обов'язки візьмуть на себе ваші колеги. Вам хочеться бути дорослими, дуже хочеться! Знайте, що перша ознака дорослого — це високо розвинене почуття відповідальності.

Пригадується герой фільму «Іван Макарич», хлопчина, якого всі називали поважно Іван Макарич. Під час війни він з мамою евакуювався на схід. Невдовзі мама загинула. І хлопчику довелося жити в незнайомій сім'ї, яка складалась з бабусі та внучки. Там він завчасно подорослішав, став за хазяїна. Коли в школі, де вчилась внучка, були батьківські збори, бабуся попросила піти хлопчика. Вчителька здивовано запитала, чому прийшла дитина, адже викликали батьків. Присутні пояснили, що це не дитина, а Іван Макарич. Як багато було цим сказано.

...Коли у кожного з вас буде розвинене почуття відповідальності, поведінка ваша теж буде схвально оцінюватись як доросла. Можу порадити дівчаткам. Хочете вважатись дорослими, спробуйте взяти на себе всі обов'язки мами хоч би на якийсь час і перевірте, як ви з ними справляєтесь. Впорайтесь з хатніми справами, уроками. Адже й мати не сидить удома, працює. Тоді й відчуєте, дорослість — це передусім багато обов'язків. Це тільки здається, що дорослим дозволяється все. Діти, і це природно, мають більш вільного часу для духовних потреб. Одна з моїх учениць Валя С., коли її мама захворіла, сама господарювала і доглядала менших членів сім'ї. Розповідала, що ледь витримала. Дорослі не мають часу на щоденні відвідування клубів, на бездумне переглядання всіх телевізійних програм.

Тому і вчить народна мудрість: «На все свій час».

Якщо впораєтесь зі справами, тоді відпочивати вже можете спокійно. Чи є потреба восьмикласникам щовечора ходити до клубу? Коли хочете розтринькувати час, то можете. Коли хочете розумно і корисно провести дозвілля, то ні.

Краще посидіти годину-дві над цікавою книжкою, за шаховою дошкою, зайнятися спортом, подихати свіжим повітрям, мамі на кухні допомогти. Багато є справ, що, їх навчившись робити в дитинстві, допоможуть вам впевнено себе почувати в дорослому житті.

А якщо в клубі цікавий концерт чи хороша вистава, нова кінокартина, яка духовно збагатить вас, то можна і клуб відвідати.

— Чи можна сережки носити в школу? — цікавить багатьох. Заборонити цього не можна. Але зважте, чи варто на роботі (а парта — це твоє робоче місце) прикрашати себе. Це тільки відволікатиме увагу від основного. Уявіть собі Марину Попович в кабіні літака з сережками. Або Ганну Щетиніну, капітана далекого плавання, на високих підборах на капітанському містку.

Інша справа — вечірній одяг, коли збираєтесь у театр, на вечір. Тут доцільно одягти й сукню святкову, й зачіску модну зробити.

До речі, про зачіску. Головне не те, щоб вона була «модернова», а щоб була до лиця. Всім не може пасувати одне й те ж. Справа не в моді, а в смаку. Недарма кажуть, що по одежці тільки зустрічають.

Учні в школу повинні носити учнівську форму. Вона дисциплінує, підкреслює охайність. Кожна дівчина в ній без прикрас — прекрасна. Бо молодість — це краса.

А. ЗВАЙГЗНЕ,
заслужена вчителька УРСР.
Житомирська область.

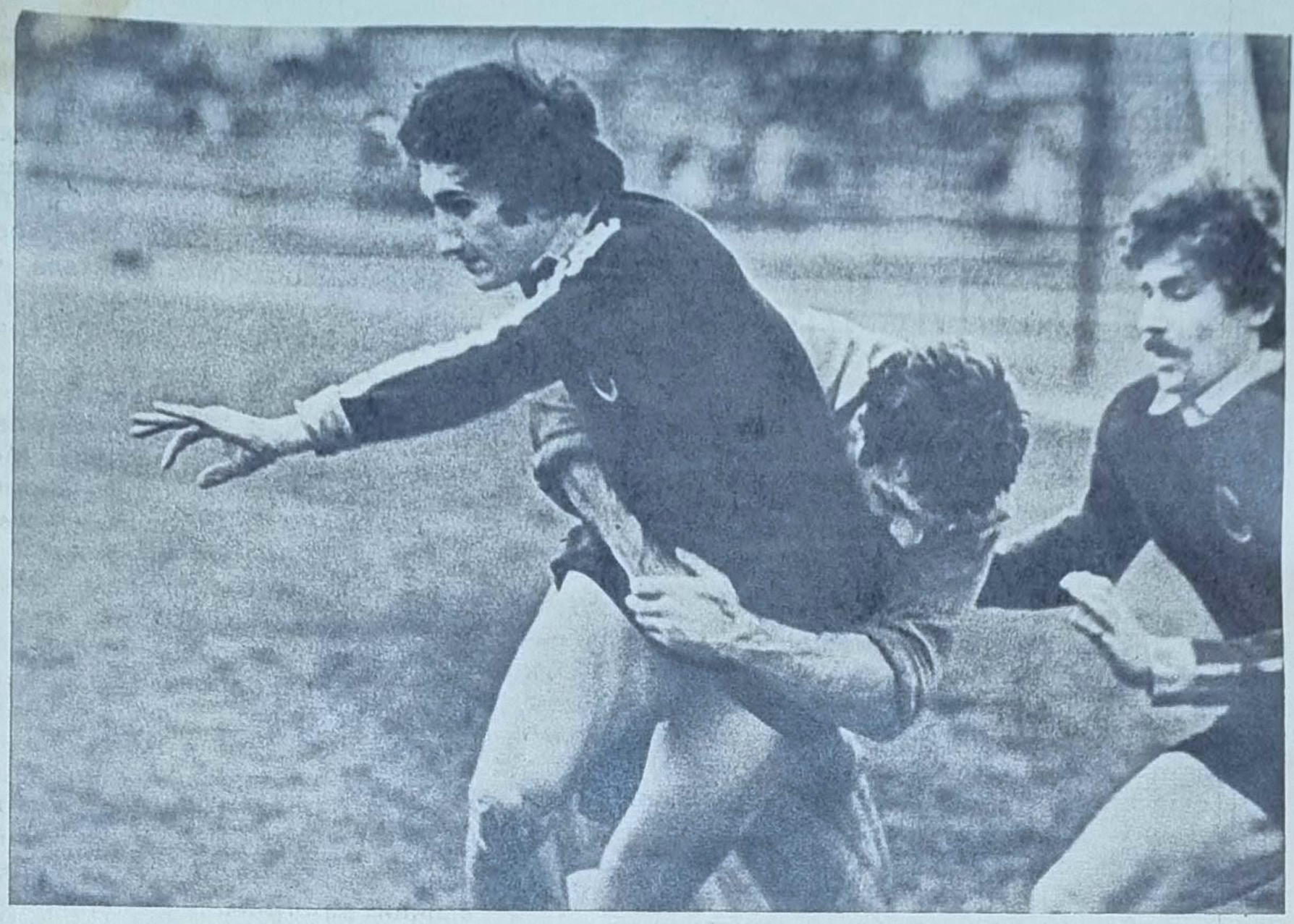

Боротьба за м'яч.

НАРОДЖЕНИЙ ДЛЯ РЕГБІ

Лише два роки тому дебютували радянські регбісти на європейській арені. А сьогодні вони приймають вітання. Перемігши двічі у перехідних матчах збірну Югославії, радянські майстри овального м'яча здобули право виступити в групі «А» чемпіонату континенту разом з командами Франції, Румунії, Італії, Іспанії, Польщі.

У складі збірної виступає і киянин Анатолій Гоняний. Гравця київського «Авіатора», комсорга команди, названо кращим регбістом чемпіонату-78. Адже в тому, що «Авіатор» вперше здобув звання чемпіона СРСР великий внесок і його — Анатолія Гоняного. Своєму клубові він приніс 109 очок з 194 здобутих. Пропонуємо вам розповідь про нього.

У серпні 1976 року в Львові проходив традиційний міжнародний турнір на приз газети «Социалистическая индустрия». Матч між київським «Спартаком» та збірною Польщі було визнано одним з найцікавіших на цих змаганнях. Адже у наших спортсменів була суперником одна з найсильніших збірних Європи. Та польські регбісти задовольнились у той день лише нічиєю — 16:16.

Відмінно грали кияни, та кращим по праву було названо Анатолія Гоняного. Запам'ятався його сміливий прохід з м'ячем метрів 70, коли всі намагання суперника зупинити п'ятнадцятий номер киян були марними.

Журналісти з Чехословаччини, Польщі, Румунії після цього матчу розпитували про Анатолія і, коли дізнались, що в регбі він грає всього два роки, здається, не повірили, але було саме так.

— Народився я в селі Гребінки, недалеко від Києва у 1954 році, — розповідає Анатолій. — Тут агрономом працював мій батько. З шести років почав займатися акробатикою, футболом, а згодом подружився з легкою атлетикою. Коли мені виповнилось 13, батька перевели на роботу до одного з київських науково-дослідних інститутів. Продовжував навчання вже в 144-й школі, де всі хлопчики марили футболом, бо саме тут навчалися Анатолій Бишовець та Олег Блохін. Тоді й я прийшов на перше тренування до підготовчої групи при команді майстрів київського «Динамо», та занадто пізно. Весь склад групи вже тренувався три роки. До того ж не справили враження на тренера мої фізичні дані — підкачав зріст — 163 сантиметри. І мені порадили шукати «спортивне щастя» в іншій секції. Після дев'яти місяців тренувань я припинив заняття футболом, а якось почувши, що баскетбол сприяє росту, почав грати за збірну школи.

Анатолій Гоняний відзначався відмінною стрибу-

чістю, хорошою технікою, вмінням блискавично орієнтуватись в ігровій ситуації і незабаром він стає першорозрядником з баскетболу. Шкільна вчителька фізкультури настійно радить вступити до інституту фізкультури. Батько наполягав, щоб син подавав документи до сільськогосподарської академії.

Восени 1971 року Анатолій, відмінно склавши іспити, стає студентом педагогічного факультету Київського інституту фізкультури. За два роки навчання у вузі він підріс на 16 сантиметрів! Подальшу спортивну долю баскетболіста визначив випадок.

— Сталося це під час навчання на третьому курсі. Якось один з товаришів запросив мене на матч регбістів. Гра сподобалась, бо в ній я побачив синтез легкої атлетики і баскетболу, футболу і акробатики. Через кілька днів у клубі «Авангард» розпочав тренування. Назавжди запам'ятав свій перший регбійний матч. «Авангард» зустрічався із «Спартаком». Прийшов подивитися на цю гру, але хтось з авангардівців запізнився, мені знайшли форму, і так я з'явився на полі. За плечима було аж... 5 тренувань. Хвилин за п'ятнадцять до закінчення матчу сили остаточно мене полишили, але було якось соромно йти з поля. До того ж і заміни не було. Ми програли — 4:96, але, на свою велику радість, ці очки здобув я. Через кілька місяців став володарем срібного жетону своєї першої великої спортивної нагороди. У Львові на першості Центральної Ради «Авангард» ми посіли друге місце.

На його гру не могли не звернути уваги: висока швидкість (сто метрів Анатолій долає за одинадцять секунд), відмінна координація, сильні прицільні дальні удари і жадоба будь-що пробитися з м'ячем у залікове поле суперника. Гоняного запрошують до команди майстрів київського «Спартака». У 1975 році він вже виступає за молодіжну збірну Радянського Союзу, яка стає переможцем ленінградського турніру на приз газети «Социалистическая индустрия». На цих змаганнях Анатолій став другим за результативністю гравцем. А восени цього ж року у складі «Спартака» він виграє срібні медалі першості країни — стає майстром спорту. Через рік його спортивну колекцію поповнює бронзова медаль, захисника киян запрошують до складу першої збірної Радянського Союзу.

Зараз за плечима киянина понад 40 матчів, проведених за збірну в міжнародних турнірах і першості Європи. Він — один з найрезультативніших гравців нашого регбі.

Нещодавно Анатолію виповнилося 24 роки. А розквіт регбіста припадає десь на 26—28 років. Отже є час здійснитися всім його мріям: побачити рідний клуб ще раз чемпіоном країни, а збірну — серед найсильніших команд Європи.

В регбі Анатолій Гоняний грає всього чотири роки. Нехай у вас не складається враження, що в цьому виді спорту можна так швидко і легко досягти значних успіхів. Ні, це зовсім не так. Просто є люди, народжені для певного виду спорту. Наполегливість й працьовитість довершили справу. Гоняний народився під регбійною зіркою, а, можливо, понад сто років тому регбі вигадали для таких, як він. В усякому разі, без регбі він вже себе не уявляє.

О. ЛИПЕНКО,
майстер спорту.

Удар по воротах.

Фото М. ЧЕРНИЧКІНА.

Київ олімпійський

Історія Олімпійських ігор іде углиб віків. Перший вірогідний запис про Олімпійські ігри відноситься до 776 року до нашої ери.

Спортивні арени для змагань будувалися тоді у вигляді прямокутника і призначались лише для бігу. Довжина доріжки дорівнювала одній стадії (звідси і назва місця змагань — стадіон), це близько 200 метрів. Програма цих змагань тоді була дуже короткою — біг на одну довжину стадіону. Чому ж саме така відстань, а не інша?

Легенда розповідає, що стадія-дистанція, це відстань, яку міг пробігти давньогрецький герой Геракл, не зводячи подиху, тобто між вдихом і видихом. Але, мабуть, така довжина стадії була викликана іншими міркуваннями: глядачі хотіли бачити і старт, і фініш. Адже на ігри, які відбувались у маленькому містечку Олімпія, з'їжджалися зі всієї Стародавньої Греції.

Поступово програма змагань ставала ширшою. В неї включили боротьбу, кулачний бій, п'ятиборство. Для цього в кінці бігової доріжки будували спеціальний майданчик — сфендон. Стадіон набув форми підкови. Бігову доріжку і сфендон з трьох боків обступали трибуни. Архітектори вміло використовували рельєф місцевості, для спорудження трибун.

Схили пагорба Кроноса в Олімпії, де знаходився відомий у Стародавній Греції стадіон, забезпечували місця для глядачів.

Починаючи з 1896 року, Олімпійські ігри відновлюються і відбуваються вже і в інших країнах світу. У 1980 році прапор з п'ятьма переплетеними кільцями буде піднято в столиці нашої Батьківщини.

З кожним роком популярність Олімпійських ігор зростала, розширювалась і програма змагань, збільшувалась необхідність будівництва спортивних споруд. Тому поряд із стадіоном будували спортивні зали і басейни.

Тепер у Москві йде величезне будівництво, реконструюється Центральний стадіон імені В. І. Леніна в Лужниках, стадіони «Динамо» та Юних піонерів. Уже побудовано спеціальний канал для змагань з греблі у Крилатському, закінчується будівництво велотреку, найбільшого в Європі Критого стадіону на 40 000 глядачів, цілий комплекс, де проходитимуть змагання кіннотників, стрільбища. Виростуть Палаци спорту для поєдинків борців, штангістів, фехтувальників, представників інших спортивних ігор. Стануть до ладу сучасні басейни для змагань ватерполістів, плавців і стрибунів у воду. Поєдинки олімпійців одночасно зможуть дивитися 330 000 глядачів.

Але Олімпіада-80 відбуватиметься не лише у Москві, а й в Ленінграді, Києві, Мінську і Талліні. Наприклад, у Талліні відбудуться змагання з парусного спорту, а на стадіонах Ленінграда, Мінська і Києва — футболу.

Києву не випадково надано право стати Олімпійським містом. У столиці Радянської України живе немало видатних спортсменів, які прославили радянський спорт на чемпіонатах світу, Європи та Олімпійських іграх. На XV Олімпійських іграх у Хельсінки, де в 1952 році дебютували радянські спортсмени, заслужений майстер спорту Ніна Аполлонівна Пономарьова відкрила список олімпійських чемпіонів нашої країни, завоювавши золоту медаль у змаганні з метання диска. І на XVII іграх вона стала чемпіонкою. Ніна Аполлонівна — викладач Київської школи-інтернату спортивного профілю — передає свій великий досвід підростаючому поколінню.

— Першим і єдиним представником Росії на Олімпійських іграх в Афінах у 1896 році був київський лікар Микола Риттер, — розповідає Ніна Аполлонівна. — Він мав виступити у змаганнях з боротьби та стрільби, але не встиг вчасно подати заявку і залишився лише глядачем. У Києві були організовані одні з перших в Росії гуртки занять гімнастикою та легкою атлетикою, якими керували лікарі Анохін і Крамаренко.

І Перша Всеросійська олімпіада у 1913 році теж відбулась у Києві на Дикому полі, тепер вулиця Дика. Тоді було встановлено 11 всеросійських рекордів, з них 7 — на рахунку киян.

З того часу київські спортсмени брали участь у багатьох змаганнях і неодноразово були першопрохідцями в радянському спорті. Ніна Бочарова першою з радянських гімнасток стала олімпійською чемпіонкою, а Лариса Латиніна два рази підряд завоювала звання абсолютної олімпійської чемпіонки з спортивної гімнастики. Григорій Гамарник вперше з борців класичного стилю привіз у СРСР золоту медаль чемпіона світу, футболісти київського «Динамо» першими серед радянських команд досягли успіху в популярних європейських футбольних турнірах, завоювавши Кубок кубків.

Щоб добре прийняти олімпійців і туристів, які приїдуть на Україну, реконструюються кращі спортивні бази міста. Київський стадіон «Динамо», побудований більше 40 років тому, буде переобладнано згідно вимог сьогодення. В одному з нових районів Києва — Березняках, виросте легкоатлетичний закритий манеж. Він дасть змогу будь-якої погоди проводити тренування та змагання не лише легкоатлетам, а й представникам інших видів спорту. А при необхідності спеціальні механізми швидко перетворять манеж на волейбольний чи баскетболь-

ний майданчик, тенісний корт чи гімнастичний зал. Неподалік Києва у Кончі-Заспі будується учбово-тренувальна база. В олімпійців будуть всі умови як для тренування, так і для доброго відпочинку.

На Центральному стадіоні, де відбудуться ігри попереднього турніру футболістів, також ведеться велика і напружена робота. Футбольне поле буде повністю перебудовано. Нова дренажна система зможе швидко відвести з поля воду навіть після найбільшої і тривалої зливи. Під наглядом агрономів тут посіяно спеціальні сорти трав, що стане основою тривкого й пружного зеленого килиму. Крім того, на схилах Черепанової гори, будуть споруджені ще два тренувальних футбольних поля. Одне з них матиме синтетичне покриття.

Не забули і про трибуни. Вони стануть значно зручніші. Кожен сектор матиме свій колір. А всі вони разом, мов веселка навколо зеленого футбольного поля, нададуть стадіону святкового вигляду. Під трибунами, де будуть розміщені комфортабельні роздягальні, спортсмени зможуть добре підготуватися до гри і відпочити під час перерви.

Поновляються і світлові інформаційні табло. Нова електронна техніка дозволяє у лічені секунди повідомляти глядачам про хід змагань. Поліпшується освітлення. Це створить не тільки нормальні умови для вечірніх змагань, але й дозволить транслювати матчі по кольоровому телебаченню.

Неподалік тенісних кортів, на схилах Черепанової гори, розміститься будівля поновлювально-діагностичного центру. В різних медичних кабінетах з найновішою апаратурою спортсмени зможуть прийняти масаж, підлікувати травму, відновити сили після тренувань чи матчу.

Архітектори та будівельники не забули і про журналістів, неодмінних учасників олімпіад. Спеціально для ложі преси відводиться один із секторів верхнього ярусу.

Сучасний стадіон — це складна споруда, в будівництві якої беруть участь багато фахівців. Київський Центральний стадіон, один з найкращих у Європі, напередодні Олімпіади-80 стане ще привабливішим й ошатнішим.

Олімпійський Київ зустріне спортсменів та гостей не лише спортивними спорудами. Перед гостями виступатимуть кращі хорові і танцювальні колективи України. Прославлені майстри-умільці готують до Олімпіади унікальні сувеніри з кістки та дерева, вироби, прикрашені знаменитою українською вишивкою.

Кожен, хто побуває у дні Олімпіади в Києві, повезе з собою на пам'ять сувеніри і незабутні враження від нашого міста.

Ф. ГАЛЬПЕРІН.

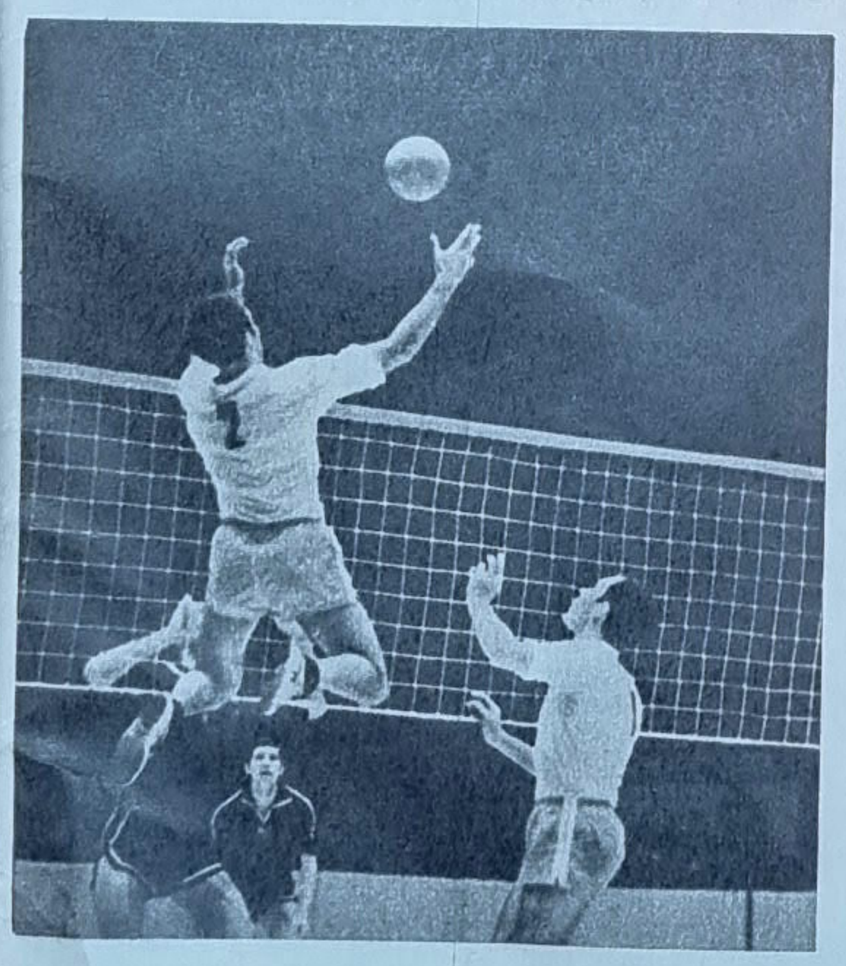

АЗБУКА ОЛІМПІЙСЬКИХ ВИДІВ СПОРТУ

ВОЛЕЙБОЛ

Волейбол виник у США 1895 року. Викладач фізкультури коледжу міста Геліока (штат Массачусетс) Вільям Морган розробив перші правила гри, які, в основному, діють і досі.

Грають у волейбол на майданчику розміром 18×9 метрів. Посередині натягнута сітка, висота верхнього краю якої — 2 метри 43 сантиметри для чоловіків і 2 метри 24 сантиметри для жінок. Волейбольний м'яч важить близько двохсот сімдесяти грамів, його діаметр — 66 сантиметрів. Нескладні, здавалось би, правила гри, неважко, начебто, перекинути м'яч на половину суперника, але скільки потрібно виявити майстерності, якими різноманітними навичками потрібно володіти, щоб перемогти!

Передусім потрібна висока стрибучість. Адже для того, щоб сильним ударом послати м'яч на поле противника, потрібно стрибнути набагато вище верхнього краю сітки. Так спортсменки збірної команди Куби, яка стала чемпіоном світу, відриваються від землі більше, як на метр! Звичайно, волейболісти-чоловіки стрибають ще вище. Але недостатньо уміння високо стрибати, треба ще й сильно та влучно ударити по м'ячеві, спрямувавши його при цьому у незахищений куток майданчика.

Волейболіст має бути ще й відмінним акробатом. Адже правильно впасти, так, щоб не одержати травми і одразу ж знову ввійти у гру — це важливий технічний прийом волейболу.

Щоб прийняти на себе могутній удар суперника, треба бути ще й сміливим. Необхідна також кмітливість — кому і на якій висоті зробити передачу, щоб партнер зміг сильно і результативно атакувати.

Згадаємо, як проходить партія. Одна із команд — та, що подає. Гравець із задньої лінії поля має перекинути м'яч на половину суперника, не зачепивши сітки. Але зробити це потрібно так, щоб волейболістам команди противника не так вже й легко було прийняти м'яч або спокійно передати його партнерові для сильного атакуючого удару. Ось чому такі різноманітні верхні і бокові, кручені і планеруючі передачі, «свічки», коли м'яч ребром долоні спрямовується високо вгору, а вже потім, одержавши прискорення і крутячись, падає з висоти на майданчик.

Команда, яка прийняла передачу, намагається вивести на заключний удар когось із своїх гравців. Він підскакує вгору і з силою б'є по м'ячеві. Але м'яч зупиняють сильні руки суперника. Коли гравець завдає атакуючий удар, один, два, три волейболісти команди суперника також високо підстрибують і підставляють руки. Такий захисний прийом називається «блоком». Якщо блок правильний, то після нього м'яч рикошетом, з великою силою і швидкістю летить у зворотному напрямку. М'яч знову підхоплюється, і знову гравці намагаються зробити м'яку передачу нападаючому. Так триває до перемоги, так виборюють спортсмени кожне очко, кожен перехід подачі. Видовище захоплююче і красиве. Тут можна побачити і стрибок, який нічим не поступається легкоатлетичному, і воротарський кидок, і хитромудру комбінацію.

Хоча волейбол — одна з найпопулярніших ігор у світі, але в програму Олімпіад він був включений лише у 1964 році. Тоді в Токіо чемпіонами стали радянські волейболісти, а наша жіноча команда посіла друге місце. Радянські волейболісти одержали перемогу і на Олімпійських іграх у Мехіко. А в 1972 році у Мюнхені чемпіоном стала жіноча збірна.

Скарби природи

ГОРИЦВІТ ЛІКУЄ СЕРЦЕ

...1840 рік. Ось уже тридцять років мандрує Давид Лівінгстон по Африці. Він перший серед європейців побував у басейні ріки Замбезі, відвідав береги озера Ньяса, перетнув Південну Африку від Атлантичного до Індійського океану.

Серед тих, хто брав участь в експедиціях Лівінгстона, був лікар Кірк. Його цікавили отрути, якими африканці змащували свої стріли. Процедура підготовки стріл починалася звичайно за день до великого полювання. Її супроводжували ритуальні танці і заклинання. Вдячні туземці не раз дозволяли Кіркові бути присутнім на таких святах. Він мав можливість ознайомитися з різними тропічними рослинами, з яких африканські мисливці видобували отруйні речовини. Поступово у похідній сумці Кірка назбиралася колекція отруйних рослин. Для нових експонатів уже не залишалося місця...

Лікар переклав рослини в іншу, більш простору сумку, а в ту, що звільнилася, поклав особисті речі. Наступного ранку Кірк дістав зубну щітку й почав чистити зуби. І раптом відчув сильне серцебиття. Другого дня все повторилося...

Таємничого винуватця шукали недовго. Секрет, як виявилося, був у зубній щітці. Мізерна кількість отрути з плодів і кори ліани-строфанта залишилася на дні сумки і потрапила на зубну щітку.

Повернувшись у Європу, вчений описав свої спостереження у науковому журналі. Через кілька років петербурзький професор Пелікан вперше використав отруйну речовину, одержану з африканської ліани-строфанта, для лікування серця.

На жаль європейський клімат для цієї рослини не підходив. А ліки були потрібні хворим. Тоді медики звернулися до ботаніків з проханням: «Знайдіть нам рослину, яка своїми якостями не поступалася б перед вередливою заморською дивиною».

У пошуки включилися мисливці за лікарськими рослинами з різних країн. Але зі Скандинавії та Італії, зі Швейцарії й Голландії надходили одна за одною негативні відповіді. Здавалося, пошуки зайшли у безвихідь. А між тим, рослина, що не поступається перед ліаною-строфантом, росла, як кажуть, у всіх під ногами. Можливо, цим й пояснювалося те, що на неї довгий час ніхто не звертав уваги.

Першими знайшли еквівалент строфанту радянські вчені. Ним виявився широко відомий і улюблений на Україні горицвіт весняний, або адоніс.

Горицвіт — народна назва цієї квітки. Вона дістала її в народі за те, що ранньої весни на короткому стеблі з'являється одна-однісінька вогненно-золотиста квітка.

Не можна сказати, що в минулому народна медицина обходила увагою горицвіт весняний. Та славу цієї рослини принесли 1960 року праці харківських дослідників Колесникова і Бугрима. Вони першими видобули з адоніса речовину, подібну за своєю дією до строфанту. До речі, горицвіт, як і екзотична трава ліана-строфант, належить до отруйних рослин...

Спочатку здавалося, що всі проблеми розв'язано. Замінник строфанта — африканської рослини знайдено. Та незабаром почали надходити тривожні сигнали. Горицвіт почав зникати з лиця землі. І тепер його взято під охорону і занесено до «Червоної книги».

Розвиток насіння горицвіту весняного (жовтоцвіта весняного) відбувається дуже повільно — протягом десяти і більше років. На Україні ця рослина зустрічається у Миколаївській, Дніпропетровській, Київській та Ворошиловградській областях. Тут де-не-де й зустрічаєш яскраво-жовті, повернуті в бік сонця, квіти. Бережіть їх! В жодному разі не висмикуйте з кореневищем, а обережно зрізуйте ножем стебла!

Збираючи горицвіт, треба щоразу йти на нове місце, бо заготівля адоніса в одних і тих же місцях призводить до повного знищення цієї рослини. Ось чому, йдучи у похід по горицвіт, кожен повинен почувати себе насамперед охоронцем його запасів.

М. ЮРГЕЛАЙТІС,
біолог, науковий співробітник Одеського державного університету ім. Мечникова.

КУТОЧОК ЮНОГО ФІЛАТЕЛІСТА
№ 1•1979
ПІОНЕРІЯ

НАВІКИ РАЗОМ

На постаменті пам'ятника В. І. Леніну в Києві золотом начертано: «При єдиній дії пролетарів великоруських і українських вільна Україна можлива, без такої єдності про неї не може бути й мови» (Ленін).

З протилежного боку постаменту такий напис: «Ніколи не переможуть того народу, в якому робітники і селяни в більшості своїй пізнали, відчули і побачили, що вони відстоюють свою, Радянську владу — владу трудящих, що відстоюють ту справу, перемога якої їм і їх дітям забезпечить можливість користуватися всіма благами культури, всім, що створено людською працею». (Ленін).

Цей пам'ятник В. І Леніну зображено на знаках поштової оплати. Перенесено на марку й картину народного художника СРСР М. Г. Дерегуса «Переяславська Рада». У центрі її Богдан Хмельницький підніс булаву. Поруч — російські посли, козацька старшина. На майдані — козаки, простий люд, кобзарі, котрі, звеличаючи подію, понесуть про неї дзвінкоголосу пісню — славу.

Художники М. Щипков, Є. Гундобін, С. Поманський, Г. Дмитрієв, І. Жихарев та О. Зав'ялов створили цікаву дев'ятимаркову серію на честь 300-ліття возз'єднання України з Росією.

Мініатюри присвячені сучасності й історії. На одній з них символи дружби і єдності двох народів: Державні прапори УРСР і РРФСР на фоні Державного герба СРСР.

На іншій марці будинки, в яких містяться вищі органи Радянської влади двох республік: будинок Верховної Ради УРСР у Києві та будинок Президії Верховної Ради і Ради Міністрів РРФСР у Москві.

Відтворено Переяславську Раду, пам'ятники великим синам українського народу — Богдану Хмельницькому в Києві і Тарасу Шевченку у Харкові і Каневі, визначні споруди столиці республіки: будинки Академії наук УРСР, Державного університету та Державного академічного театру опери та балету, які носять ім'я співця дружби народів Т. Г. Шевченка.

На кількох знаках поштової оплати Богдан Хмельницький впевнено вказує булавою у бік Росії — вірного друга і брата.

1963 року у серії «Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років» в оформленні Ю. Ряховського виходить марка, присвячена двадцятиріччю визволення Києва. На ній радянські воїни, які йдуть в атаку на ворога. На другому плані — Богдан Хмельницький на коні. Композиція малюнка така, що здається ніби й вершник у лавах атакуючих. На першому плані медаль «За оборону Києва». Над нею напис «Визволення Києва 1943 рік».

У 1967 році, до 50-річчя Великого Жовтня, вийшла шістнадцятимаркова серія, присвячена Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Малюнки Н. Андрєєвої і Ю. Левіновського. Представлено 15 союзних республік. На першій зображено Державний герб СРСР. На марці, присвяченій Українській РСР пам'ятник Богдану Хмельницькому, міст через Дніпро і будинок Верховної Ради УРСР. На першому плані Герб і Державний прапор УРСР.

Видано також кілька маркованих конвертів та поштових листівок з зображенням пам'ятника Богдану Хмельницькому.

Розповідають марки про великі перетворення, здійснені у братній сім'ї народів. Красиві сучасні українські міста, високорозвинута індустрія, оснащене технікою сільське господарство, досягнення науки..,

Тема дружби народів завжди приваблювала дорослих і юних філателістів. Колективно й індивідуально створюються змістовні колекції, які успішно демонструються у школах, Палацах піонерів та школярів, на районних, міських і обласних виставках, а кращі — на республіканській, всесоюзній та за рубежем.

Серед численних робіт особливо приваблюють колекції клубу юних філателістів Київської середньої школи № 173 «Володимир Ілліч Ленін», ворошиловградського міського клубу юних філателістів «Наш рідний край», КЮФу школи № 30 міста Житомира, «Спасибі, Вітчизно, за щасливе дитинство», учнів Ігоря Єрьомина та Ірі Крекніної з Херсона «Заповітам Леніна вірні», криворізького школяра Валерія Минухина «В сім'ї єдиній»..,

О. ТЕСЛЯ.

ЗАГАДКОВИЙ ЛИСТ

Наступне слово ви прочитаєте в цьому загадковому написі.

В списку відомих вам діячів науки і культури відсутні прізвища. Якщо їх згадаєте, то з початкових літер зможете прочитати слово.

1. Роберт Льюіс
2. Іван Сергійович
3. Андре Марі
4. Ілля Юхимович
5. Джордж Бернард
6. Георг Сімон
7. Йоганн Вольфганг
8. Микола Платонович

(Подача п'ята)

Придивіться уважно до цього напису, і ви прочитаєте ще одне слово.

Склав О. КОСЕНКО.

Шахову секцію консультує гросмейстер І. В. ПЛАТОНОВ.

ОСТАННЄ ЗАВДАННЯ

Закінчується наш шаховий конкурс. Сьогодні його останнє завдання — десяте.

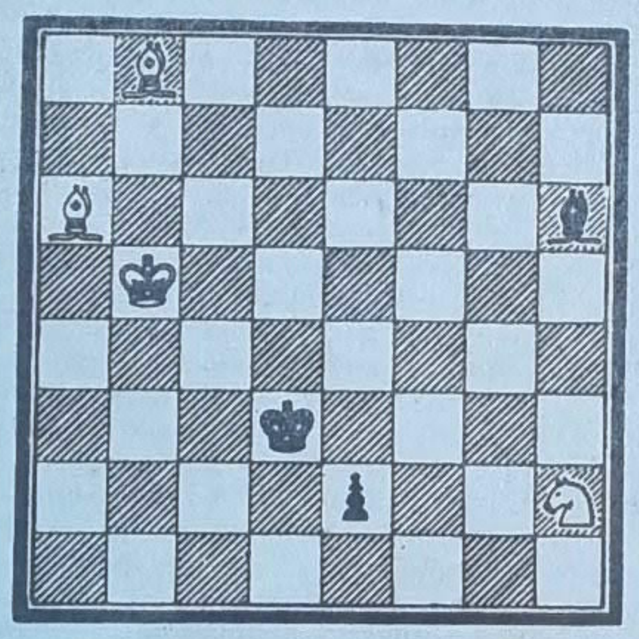

Білі починають і виграють. Надсилайте свої відповіді не пізніше 15 лютого 1979 року. На сторінках одного з наступних номерів журналу ви ознайомитесь з підсумками конкурсу. Потім юних читачів чекають нові завдання...

Отож, як кажуть шахісти, з новим ходом вас, друзі!

З ВИСЛОВІВ ЧЕМПІОНІВ СВІТУ

Михайло Таль — вихованець шахового клубу Ризького Палацу піонерів. Він став наймолодшим в історії шахів чемпіоном світу, вигравши у 1960 році матч з Ботвинником. Через рік Ботвинник взяв реванш. І все ж Таль залишається у першій шерензі провідних гросмейстерів світу, радуючи любителів своєю яскравою грою, красивими комбінаціями.

— У шахах найбільш мене вабить інтелектуальне суперництво, поєдинок ідей і боротьба характерів.

— Щоб досягти успіху в шахах, потрібно їх дуже любити й мати талант. Великими шахістами народжуються, добрими — стають.

—Я — оптиміст й пам'ятаю слова Наполеона, що поганий той солдат, який не носить у ранці маршальський жезл. Не засмучуюся після поразок. Програєш сьогодні — виграєш завтра.

—Шахи — це передусім мистецтво. Чим же ще можна було пояснити їхню величезну притягальну силу? Чому мільйони людей грають у шахи, тисячі регулярно відвідують турніри, сотні тисяч вивчають теорію, розігрують партії найсильніших майстрів? Єдиним поясненням, на мою думку, є колосальне естетичне задоволення від цієї гри.

ЗМІСТ

Наша дружба преславна. Вірш. В. Бичко 1
Переяславці. Б. Кравченко. 2
Загони на Марші. 4
Дружба — це мегоброба. Н. Крупнікова. . 6
У Країну знань. Фоторепортаж. . 8
Хто ти, Кирило Куліченко! М. Білкун. . . . 10
Сонце миру. Г. Макаревич. 16
Вершник. Вірш. В. Береза. 17
Творчість наших читачів. 18
Червоний кінь. Оповідання І. Рябініна 20
Вірші. В. Гаптар. 21
Витівки зими-сніговички. Фоторепортаж. 22
З народних дум і джерел. М. Сингаївський. 24
На все свій час. А. Звайгзне. 25
Народжений для регбі. О. Липенко. . . 26
Київ Олімпійський. 28
Азбука олімпійських видів спорту. . . 28
Горицвіт лікує серце. 30
Куточок юного філателіста. 31
Загадковий лист 31

На І-й сторінці обкладинки колаж Ю. КОЗЮРЕНКА.

Макет О. КОЖЕКОВА.

Головний редактор
СИНГАЇВСЬКИЙ М. Ф.

Редакційна колегія:

ВАСИЛЕНКО А. П.,
БИЧКО В. В.,
ВСЕХСВЯТСЬКИЙ С. К.,
ДРИГУС І. П.,
ЗБАНАЦЬКИЙ Ю. О.,
КАЧАН А. Л.
(зав. відділом),
КОМПАНЕЦЬ М. І.,
СОРОКІНА Д. О.,
СТЕЛЬМАХ М. П.,
ТКАЧ Д. В.,
ЦЮПА Ю. І.
(відповідальний секретар).

Художній редактор БАЛАНДЮК М. В.
Технічний редактор КЛОКОВА С. М.
Коректор КОВТУН Н. Ю.

Рукописи та ілюстрації не повертаються.

Здано до набору 16. 11. 78. Підписано до друку 13. 12. 78. БФ 37952. Формат видання 60×90/8. Глибокий друк. умовн. друк. арк. 4,5. Обл. вид. арк. 5,65. Тираж 213000. Зам. 05462.

Адреса редакції: 252050. Київ-МСП, Білоруська, 5. Телефони: 79-75-99, 79-78-85.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

«Пионерия» — ордена «Знак Почёта» ежемесячный журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина (на украинском языке). Ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Клуб „ЧВ"

ПАТРУЛЬ

Пригода друга

Малюнки А. ВАСИЛЕНКА.

Раз, вдруге лизнув вогонь холодних сніговиків і безсило згас.

— У-р-ра! — закричали юні охоронці природи.

Люда, патрулюючи над лісом, помітила дивного мисливця. Замість того, щоб поспішати на допомогу, він тікав з місця подій.

Дівчинка одразу зв'язалася по рації з професором:

— Наші хлопці погасили лісову пожежу! Шукаємо винуватця...

Минуло небагато часу, і над лісом з'явився маленький літак. Професор прибув не сам, а із знаменитим детективом Ниточкою.

Детектив уважно оглянув епіцентр пожежі і знайшов речовий доказ — консервну бляшанку.

— Правильно зробив професор, що взяв з собою Ниточку! — міркували Сашко і Мишко. — Справа це не проста — випадково загорітися

серед зими заповідний ліс не міг.

Одразу з'явилось багато запитань:

— Чому загорівся ліс?

— Де шукати винуватця і хто він?

І тут почувся тривожний голос професора:

— Сюди! Сюди!

На землі лежав поранений лось...

А в цей час Люда на машині часу переслідувала незнайомця. Він петляв лісом, мов заєць, але МЧ не відставала.

(Далі буде).

НА КОВЗАНИ!

Фігурне катання стає дедалі популярнішим, і ми вже звикли бачити наших спортсменів на п'єдесталах пошани. А чи знаєш ти, що чимало з них починало з двополозних ковзанів! Вони стійкі, регулюючий гвинт дозволяє використовувати ковзани для взуття різних розмірів.

А коли оволодіти двополозними, цілком можна перейти на «Снігуроньки». Ці ковзани мають широкий полоз, загнутий носок, що сприяє доброму ковзанню, гвинт, за допомогою якого ковзани кріпляться до взуття.

Ковзани «Снігуроньки» випускаються для взуття розміром від 29 до 36.

Ціна двополозних ковзанів — 1 крб. 50 коп.
Ціна ковзанів «Снігуроньки» — 1 крб. 20 коп.

Республіканське об'єднання „Спорттовари".

Ціна 15 коп. Телереклама Індекс 74394